

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

รายงานโครงการ

การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
ในงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านในศูนย์ศิลปาชีพบางไทร
ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ระยะที่ 2

The development of Occupational Health and Safety
Management Learning Center
at Bangsai Folk Art and Craft Center,
The support foundation of H.M. Queen Sirikit of Thailand
: Phase II

โดย
ดร.นพ. สมเกียรติ ศิริรัตนพฤกษ์
และคณะ

วันที่ 30 พฤศจิกายน 2548

รายงานโครงการ

“ การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ในศูนย์ศิลปาชีพระหว่างไทย ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ระยะที่ 2 ”

คณะผู้วิจัย

สังกัด

1. ดร.นพ.สมเกียรติ ศิริรัตนพฤษ์	สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม
2. ดร.สร้อยสุดา เกสรทอง	สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม
3. นางจุไรวรรณ ศิริรัตน์	สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม
4. ดร.สุรินทร์ กลัมพากร	คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
5. นางประนอม ปิ่นทอง	สถานีนอนามัยคณางค์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอยุธยา
6. นางสาวกรองทอง คมรัตน์ปัญญา	สถานีนอนามัยคณางค์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอยุธยา

วันที่ 30 พฤศจิกายน 2548

บทคัดย่อ

โครงการ “การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การจัดการอาชีวอนามัย และความปลอดภัย ในงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ในศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ระยะเวลาที่ 2” นี้ เป็นโครงการต่อเนื่อง จากโครงการการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ที่ได้ดำเนินการมาก่อนหน้านี้ วัตถุประสงค์ของ โครงการฯ ในครั้งนี้คือ การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ และดำเนินการต่อเนื่องในประเด็นหลัก 4 เรื่อง คือ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานในแผนกต่าง ๆ การพัฒนาวิชาการ และสื่อเรียนรู้ ต่าง ๆ การพัฒนาการจัดการบริการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย สำหรับสถาน อนามัยคัคณางค์ และการจัดทำพิธีการเปิดศูนย์เรียนรู้ ในวาระเฉลิมฉลองสมเด็จพระนางเจ้า สิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ มีพระชนมายุครบ 6 รอบ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ด้วย

การปรับปรุงสภาพการทำงาน มีการดำเนินการใน 22 แผนก โดยเน้นการมีส่วนร่วม ของคณะครู อาจารย์ และนักเรียนในแผนกต่าง ๆ เหล่านั้น การพิจารณาปรับปรุงสภาพการ ทำงานจะอาศัยผลการศึกษาจากโครงการวิจัยก่อนหน้านี้ ตัวอย่างของสิ่งที่จะปรับปรุง ได้แก่ การ จัดระเบียบความเรียบร้อยในที่ทำงาน การตีเส้นในแผนก การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะ ก่อให้เกิดความปลอดภัยในการทำงาน การจัดหาอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล การจัดทำป้ายต่าง ๆ รวมทั้งการจัดทำข้อมูลความปลอดภัยของสารเคมี

สำหรับการจัดทำเนื้อหาวิชาการและสื่อเรียนรู้ต่าง ๆ จะมีการกำหนดผู้เชี่ยวชาญ เพื่อจัดทำเนื้อหาวิชาการซึ่งมีประมาณ 30 เรื่อง หลังจากนั้นจะจัดพิมพ์เป็นคู่มือประกอบการสอน และเผยแพร่ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง พร้อมกันนั้นเนื้อหาวิชาการดังกล่าว ยังได้มาจัดทำเป็นสื่อเผยแพร่ต่าง ๆ เช่น ทำสื่อวีดิทัศน์ โปสเตอร์ และนิทรรศการ เป็นต้น สื่อต่างๆที่ได้เหล่านี้จะใช้ในการเตรียมการ ในพิธีเปิดศูนย์เรียนรู้ ด้วย รวมทั้งใช้ประชาสัมพันธ์ให้แก่ประชาชนทั่วไป

การพัฒนาการจัดการบริการอาชีวอนามัยสำหรับสถานอนามัยนั้น มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้ คือ การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งและประเมินความพร้อมของหน่วยบริการ รวมทั้งการ พัฒนาแนวทางในการจัดบริการอาชีวอนามัย การพัฒนาทักษะให้กับเจ้าหน้าที่สถานอนามัย โดย การจัดการฝึกอบรมเป็นระยะเวลา 4 วัน หลังจากนั้นกำหนดให้มีการวางแผนและดำเนินการ จัดบริการตามแผน ผลการดำเนินงานพบว่า สามารถจัดบริการอาชีวอนามัยให้แก่กลุ่มประชากร เป้าหมายได้ในระดับหนึ่ง หลังจากโครงการฯ นี้แล้ว ทางสถานอนามัยมีแผนที่จะดำเนินงาน ต่อไปอย่างต่อเนื่อง

โดยสรุปการดำเนินโครงการการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ฯ สามารถดำเนินการได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายทุกประการ ผลการดำเนินงานของโครงการ นอกจากจะมีประโยชน์ต่อบุคลากรในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรเองแล้ว ยังสามารถขยายผลที่ได้จากโครงการดังกล่าว ไปยังกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ เช่น ศูนย์ศิลปาชีพอื่น ๆ ทั่วประเทศ รวมทั้งนำผลงานที่ได้ไปเผยแพร่ให้แก่ผู้ที่สนใจได้อีกด้วย

Abstract

The project of "The development of Occupational Health and Safety Management Learning Center at Bangsai Folk Art and Craft Center, The support foundation of H.M. Queen Sirikit of Thailand : Phase II" was the continuous project following the phase I of the same title. The aim of the project was to develop the learning center by carrying out the 4 main activities: 1) the improvement of working conditions and environment, 2) the development of occupational health (OH) knowledge and media, 3) the development of OH service at the health center, and 4) arrangement of the opening ceremony of the learning center.

The improvement of working conditions and environment was conducted in 22 workshops. The process of improvement involved participation of all people such as teachers, students, and administrators. The concept of improvement came from the result from previous study. These included 1) cleaning up of workplaces, 2) lining in each section, 3) preparation of safety equipment, 4) provision of personal protective equipment, 5) preparation of safety sign, and 6) provision of material safety data sheet.

The process of preparation of OH manual and making media was undertaken among expert team. Each expert wrote each chapter. There were totally 30 chapters in the OH manual. After that, each topic was designed to prepare for poster, exhibition, and CD. All of these media were used during the opening ceremony of the learning center for the celebration of the 72 years of the Queen's birthday. After finishing that event, all media was distributed to the public who was interested in occupational health.

It was necessary to develop OH service to sustain OH activities at the Bangsai center. Nowadays, Kakkanang health center is established to be responsible for health provision of the Bangsai center. The steps of development of OH service include staff competency analyses, setting up of standard practice guidelines, training, and setting up of action plan. After the training course, all staff had self-confident to carry on OH activities. They can provide OH service and set up future plans.

In conclusions, the project can achieve its objectives. The results of the study showed their usefulness on target population. In addition, the model of this study also expanded to implement into other Folk-Art and Craft centers under the foundation of the Queen Sirikit throughout the country.

คำนำ

โครงการการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การจัดการอาชีพอนามัยและความปลอดภัย
ในงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ ระยะที่ 2 เป็นโครงการที่ดำเนินการต่อเนื่องจากโครงการการพัฒนาศูนย์
การเรียนรู้การจัดการอาชีพอนามัยและความปลอดภัย ในงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านในศูนย์
ศิลปาชีพบางไทร ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ โดยในโครงการนี้มี
วัตถุประสงค์ที่จะดำเนินการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ในประเด็นหลัก 4 เรื่อง คือ การปรับปรุง
สภาพแวดล้อมในการทำงานในแผนกต่างๆ การพัฒนาวิชาการและสื่อเรียนรู้ต่างๆ การ
พัฒนาการจัดการบริการอาชีพอนามัยและความปลอดภัยสำหรับสถานอนามัยคัดณรงค์ และ
การจัดทำพิธีเปิดศูนย์เรียนรู้ ในวาระเฉลิมฉลองสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
พระชนม์มายุครบ 6 รอบ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ศูนย์การเรียนรู้ด้วย

โครงการนี้ ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงาน
กองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ และการสนับสนุนการดำเนินงานจากสำนักโรคจากการประกอบ
อาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

คณะผู้วิจัยหวังว่า รายงานโครงการการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้นี้ จะเป็นประโยชน์ต่อ
ท่านผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หน่วยงานภาครัฐและเอกชน นักวิชาการ และผู้ที่สนใจในงานด้านการ
พัฒนางานอาชีพอนามัยและความปลอดภัย โดยเฉพาะในงานที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปหัตถกรรม
พื้นบ้าน และนำความรู้ที่ได้ไปขยายผล ให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายต่อไปในอนาคต

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ

Abstract

บทที่ 1 :	บทนำ	1
บทที่ 2 :	การปรับปรุงสภาพการทำงาน	
	- การสำรวจสภาพการทำงาน	7
	- ผลการปรับปรุงสภาพการทำงาน	11
บทที่ 3 :	การจัดทำเนื้อหาวิชาการหนังสือเรียนรู้อย่างต่างๆ	
	- การจัดทำเนื้อหาทางวิชาการ	16
	- การจัดทำสื่อวีดิทัศน์	18
	- การจัดทำป้ายโปสเตอร์	19
	- การจัดทำชุดนิทรรศการ " วิถีไทยกับความปลอดภัย "	23
บทที่ 4 :	การพัฒนาการจัดบริการอาชีวอนามัยของสถานอนามัยในพื้นที่ ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร	
	- การวิเคราะห์บทบาทของสถานอนามัยในการจัดบริการอาชีวอนามัย	25
	- การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดบริการอาชีวอนามัย ในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ	32
	- หลักสูตรการฝึกอบรมการจัดบริการอาชีวอนามัยสำหรับเจ้าหน้าที่ สถานอนามัย	35

บทที่ 5 :	การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์	
	- พิธีเปิดศูนย์การเรียนรู้ฯ	43
	- การจัดนิทรรศการ	47
	- การจัดสัมมนาวิชาการ	48
บทที่ 6 :	สรุปผล	50
	เอกสารอ้างอิง	
	การผนวก	

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาของโครงการ

จากการศึกษาในโครงการ “การพัฒนาศูนย์เรียนรู้การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ระยะที่ 1” โดย ดร.นายแพทย์สมเกียรติ ศิริรัตนพุกษ์ และคณะ ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และสำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ ในช่วงปี พ.ศ. 2546 นั้น วัตถุประสงค์ของการศึกษาดังกล่าว เพื่อที่จะศึกษาประเมินสถานการณ์ และข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ในศูนย์ศิลปาชีพบางไทร โดยมีวิธีการศึกษาที่สำคัญคือ การประชุมแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับผู้บริหารของศูนย์ศิลปาชีพบางไทร และผู้ที่เกี่ยวข้องต่างๆ การสำรวจและศึกษาข้อมูล เพื่อประเมินสถานการณ์เบื้องต้นในด้านสภาพการทำงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพ การสำรวจเพื่อจัดทำข้อมูลทางวิชาการหรือองค์ความรู้ต่างๆ เพื่อนำไปสู่การจัดทำสื่อเพื่อใช้ในการเผยแพร่การศึกษาแนวทางในการจัดบริการอาชีวอนามัยในหน่วยบริการปฐมภูมิ สำหรับศูนย์ศิลปาชีพบางไทร และการศึกษาถึงแนวทางการบริหารจัดการเพื่อก่อตั้งศูนย์เรียนรู้ฯ

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ทางคณะผู้วิจัยได้พบถึงความจำเป็นและความเหมาะสมในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ณ ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร เพราะสามารถที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการดูแลสุขภาพและความปลอดภัย อันเนื่องมาจากการทำงานในประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่างๆของประเทศ เช่น กลุ่มนักเรียนที่มาเรียนหรือฝึกงานอาชีพศิลปหัตถกรรมที่ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร กลุ่มประชาชนทั่วไปที่มาเยี่ยมชมสินค้า และกลุ่มนักศึกษาในวิชาชีพที่เกี่ยวข้องทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย รวมทั้งพนักงาน ผู้ปฏิบัติงานจากสถานประกอบการต่างๆในบริเวณใกล้เคียงอีกด้วย

อนึ่ง เนื่องด้วยในปี พ.ศ. 2547 นี้ ถือเป็นปีในการเฉลิมฉลองในวโรกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ มีพระชนม์มายุครบ 6 รอบ ทางคณะผู้วิจัยเห็นว่า นับเป็นโอกาสอันดีที่จะทำการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การก่อตั้งศูนย์เรียนรู้ฯนี้ ร่วมกับการเฉลิมฉลองของศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานที่พระองค์ท่านมีพระราชดำริในการก่อตั้งขึ้น และทรงเป็นผู้อุปถัมภ์ดูแลหน่วยงานนี้มาตลอด

ดังนั้น ทางคณะผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการที่จะทำการก่อตั้งและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยให้สำเร็จตามแผนงานโครงการในระยะที่ 2 เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อทำการก่อตั้ง และพัฒนาศูนย์เรียนรู้การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ในงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ณ ศูนย์ศิลปาชีพบางไทรในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

วัตถุประสงค์เฉพาะ

- 1) เพื่อปรับปรุงสภาพการทำงานในแผนกต่างๆ ให้มีความปลอดภัยอย่างเหมาะสม
- 2) เพื่อจัดทำเนื้อหาวิชาการ และสื่อเรียนรู้ต่างๆ ทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย สำหรับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนที่มาฝึกงาน และประชาชนทั่วไป
- 3) เพื่อพัฒนาการจัดบริการอาชีวอนามัยให้แก่บุคลากรของศูนย์ศิลปาชีพฯ โดยผสมผสานไปกับการจัดบริการสาธารณสุขของหน่วยงานปฐมภูมิ (สถานีนอนามัย)
- 4) เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้ฯ เนื่องในวโรกาสการเฉลิมฉลองที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ มีพระชนม์มายุครบ 6 รอบ

3. แผนงานของโครงการ

เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เฉพาะดังกล่าวทั้ง 4 ข้อ การดำเนินงานจึงได้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 : การปรับปรุงสภาพการทำงาน

ทำการปรับปรุงสภาพการทำงานในแผนกต่างๆ 22 แผนก ได้แก่

● แผนกตัดเย็บเสื้อผ้าและปักจักร	● แผนกจักสานไม้ไผ่ลายขีด
● แผนกโลหะ	● แผนกเครื่องเรือนไม้
● แผนกทอผ้าลายตีนจก	● แผนกเครื่องหนัง
● แผนกสอยย่านลิเภา	● แผนกทอผ้าไหม
● แผนกเป่าแก้ว	● แผนกศิลปประดิษฐ์
● แผนกสานผักตบชวา	● แผนกปักผ้า
● แผนกเครื่องเคลือบดินเผา	● แผนกเครื่องเรือนหวาย

- แผนกเขียนภาพลายไทย
- แผนกปักผ้า
- แผนกประดิษฐ์หัวโขน
- แผนกบาติก
- แผนกจิตรกรรมประยุกต์
- แผนกแกะสลักไม้
- แผนกปั้นตุ๊กตาชาววังและดอกไม้ขนมปัง
- แผนกประติมากรรม

โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ชี้แจงรายละเอียดของสภาพการทำงานที่ปรับปรุงในแต่ละแผนกแก่ อาจารย์ประจำแผนก ผู้ช่วยอาจารย์ และนักเรียน
2. ทำการปรับปรุงสภาพการทำงานในแต่ละแผนก โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานในแต่ละแผนก และความเหมาะสมในการปรับปรุง เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ภายหลังเมื่อเรียนจบ โดยขอบเขตการปรับปรุงจะครอบคลุมกิจกรรมดังนี้
 - 2.1) จัดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในพื้นที่ทำงาน
 - 2.2) ตีแนวเส้นเขตแบ่งระหว่างพื้นที่การทำงาน และเขตสำหรับผู้เข้าชม
 - 2.3) ปรับปรุง หรือแก้ไข หรือติดตั้งอุปกรณ์ที่เครื่องจักร/อุปกรณ์ เพื่อให้มีความปลอดภัย
 - 2.4) จัดทำทางการทำงาน หรือสภาพการทำงานให้เหมาะสมกับลักษณะงาน เช่น ปรับปรุงโต๊ะและเก้าอี้ให้เหมาะสม จัดให้มีการบริหารร่างกาย เป็นต้น
 - 2.5) จัดสิ่งแวดล้อมการทำงานให้เหมาะสม
 - 2.6) ปรับปรุงระบบระบายอากาศในพื้นที่ทำงาน
 - 2.7) จัดหาอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอันตรายของงาน
 - 2.8) จัดทำป้ายข้อปฏิบัติสำหรับการเข้าชมในแผนกต่างๆ

จากการเข้าสำรวจในแผนกต่างๆ ได้มีการปรึกษากับอาจารย์ประจำแผนก ผู้ช่วยอาจารย์ นักเรียน ได้ข้อสรุปของกิจกรรมการปรับปรุงสภาพการทำงาน ดังนี้

- 1) ทุกแผนกจัดทำแนวเส้น เพื่อแบ่งแยกระหว่างพื้นที่ทำงาน และพื้นที่เดินชม
- 2) ทุกแผนกจัดทำป้ายข้อปฏิบัติในการเข้าชม และป้ายเตือนต่างๆ
- 3) ทุกแผนกมีการปรับปรุงที่ตกแต่งกันดังรายละเอียดดังนี้
 - I. จัดหาเก้าอี้ ที่วางแก้ว 22 แผนก
 - II. จัดหาเก้าอี้พร้อมที่วางเท้า และปรับโต๊ะทำงาน 7 แผนก
 - III. จัดหาอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล 15 แผนก
 - IV. จัดสิ่งแวดล้อมการทำงานให้ปลอดภัยโดย

- จัดหาโคมไฟ 7 แผนก
- จัดหาดังขยะ/ภาชนะมีฝาปิด
- จัดหาอ่างล้างตาฉุกเฉิน
- จัดทำที่กันตกรังร้าน
- ติดตั้งพัดลมดูดอากาศ
- จัดหาชั้นวางของ
- จัดทำที่วางถังแก๊ส พร้อมโซ่คล้อง
- ปรับปรุงพื้นที่

ส่วนที่ 2 : การจัดทำเนื้อหาวิชาการและสื่อเรียนรู้ต่างๆ

มีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ประชุมผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณากำหนดหัวเรื่อง กรอบเนื้อหาวิชาการ ซึ่งมีประมาณ 30 เรื่อง
2. มอบหมายงานให้ทีมที่รับผิดชอบดำเนินการเขียนเนื้อหาวิชาการในเรื่องต่างๆ
3. ประชุมระดมสมองในการให้ข้อคิดเห็นที่เกี่ยวกับความเหมาะสมของเนื้อหา การพิจารณาปรับปรุง เพื่อจัดทำเป็นสื่อต่างๆ รวมทั้งพิจารณากรอบของสื่อที่จะใช้ เช่น ภาพ หรือ องค์ประกอบต่างๆในสื่ออื่นๆ
4. ประชุมวางแผนการจัดทำสื่อตามเนื้อหาหัวข้อวิชาต่างๆ และเตรียมการการจัดนิทรรศการในงานพิธีเปิดศูนย์เรียนรู้ฯ
5. จัดจ้างผู้รับทำงานนิทรรศการ สื่อ และพิธีเปิด ตามรายการดังนี้
 - วิดีทัศน์ภาพรวมโครงการ ความยาวไม่เกิน 10 นาที
 - วิดีทัศน์ เรื่อง อาชีวอนามัย จำนวน 14 เรื่อง ความยาวเรื่องละประมาณ 15 นาที
 - ป้ายแนะนำโครงการ จำนวน 14 ชุด
 - แผนภาพแสดงการทำงานที่ถูกต้อง จำนวน 14 ชุด
 - พิธีเปิด
 - ระบบเสียงเฉพาะวันพิธีเปิด
 - ค่าเช่าเต็นท์ติดแอร์ ขนาด 16 x 12 เมตร จำนวน 2 ชุด
 - Mini Theater
 - การตกแต่งบริเวณ
 - นิทรรศการวิถีไทยกับความปลอดภัย
 - ค่าสำรวจสถานที่

- ค่าอาหารและที่พักทีมงานในช่วงการติดตั้งงาน
- ค่าพาหนะขนส่ง
- Graphic Design
- Presentation Control

โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดจ้าง และตรวจรับการทำงาน ดังต่อไปนี้

คณะกรรมการจัดจ้าง

- 1) คุณรัชนิกร ชมสวน
- 2) คุณเสาวดี ลิ้นหะบำรุง
- 3) คุณสุธิดา อุทะพันธุ์

คณะกรรมการตรวจรับงาน

- 1) ดร.นายแพทย์สมเกียรติ ศิริรัตนพฤกษ์
 - 2) ดร.สร้อยสุดา เกสรทอง
 - 3) คุณธวัชชัย ชินวิเศษวงศ์
6. ในระหว่างที่มีการดำเนินการจัดทำสื่อ จะมีการติดตามและประเมินผลการจัดทำสื่อเป็นระยะๆ

ส่วนที่ 3 : พัฒนาการจัดบริการอาชีวอนามัยสำหรับสถานีนอนามัย ในพื้นที่ศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ มีวิธีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ร่วมกับเจ้าหน้าที่สถานีนอนามัยวิเคราะห์บทบาทของสถานีนอนามัย ในการจัดบริการด้านอาชีวอนามัยตามมาตรฐาน และแนวทางการจัดบริการด้านอาชีวอนามัยของสถานีนอนามัยที่ได้พัฒนาขึ้น ภายใต้โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และร่วมกันกำหนดนโยบาย เป้าหมาย พันธกิจ กลยุทธ์ ตลอดจนวางแผนการปฏิบัติงานของสถานีนอนามัย ในการพัฒนาการจัดบริการอาชีวอนามัยของสถานีนอนามัย ให้สอดคล้องกับความต้องการด้านสุขภาพในพื้นที่
2. ประเมินความพร้อม และความต้องการการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของเจ้าหน้าที่สถานีนอนามัยในการจัดบริการด้านอาชีวอนามัย ตามแนวทางการพัฒนาที่กำหนด
3. พัฒนาทักษะการจัดบริการอาชีวอนามัยให้กับเจ้าหน้าที่สถานีนอนามัย ในการที่เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น การพัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้ให้บริการยังมีความจำเป็น และต้องดำเนินการโดยใช้วิธีต่างๆอย่างต่อเนื่องตามความเหมาะสม เช่น การสนับสนุนให้เรียนรู้ด้วยตนเอง และการพัฒนาตนเอง (Self-learning) การ

- ฝึกอบรม การให้คำปรึกษา การศึกษาดูงาน การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participation Learning) และการเรียนรู้จากปัญหา (Problem Oriented) เป็นต้น
4. วางแผนและดำเนินการจัดบริการอาชีวอนามัยตามแนวทางที่กำหนด
 5. พัฒนาการจัดบริการอาชีวอนามัยอย่างต่อเนื่อง จัดการบริหารจัดการบริการอาชีวอนามัย

ส่วนที่ 4 : เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้ฯ เนื่องในโอกาสเฉลิมฉลองสำหรับสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถมีพระชนมายุครบ 6 รอบ

มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ประชุมชี้แจงและระดมสมองกับคณะกรรมการบริหารของศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแผนการประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้ฯ
2. แบ่งขอบเขตของกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ออกเป็น
 - การประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์
 - การจัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์ ที่ศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ
 - การร่วมประชาสัมพันธ์ไปกับพิพิธภัณฑ์อื่นๆในพื้นที่ใกล้เคียง
 - การประชาสัมพันธ์ต่อสถาบันการศึกษาต่างๆ สถานประกอบการในพื้นที่ใกล้เคียง
3. การจัดกิจกรรมในวันเปิดศูนย์เรียนรู้ฯ
4. การติดตามประเมินผล

บทที่ 2

การปรับปรุงสภาพการทำงาน

การปรับปรุงสภาพการทำงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงสภาพการทำงานในแผนกต่างๆ ให้มีความปลอดภัย ทั้งต่อผู้ปฏิบัติงานและผู้เข้าชม และเพื่อให้เป็นแหล่งการเรียนรู้การใช้อุปกรณ์ ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลที่เหมาะสมกับลักษณะงาน โดยทำการปรับปรุงสภาพการทำงานใน แผนกต่างๆ 22 แผนก ดังนี้

● แผนกตัดเย็บเสื้อผ้าและปักจักร	● แผนกจักสานไม้ไผ่ลายขีด
● แผนกโลหะ	● แผนกเครื่องเรือนไม้
● แผนกทอผ้าลายตีนจก	● แผนกเครื่องหนัง
● แผนกสอยย่านลิเภา	● แผนกทอผ้าไหม
● แผนกเป่าแก้ว	● แผนกศิลปประดิษฐ์
● แผนกสานผักตบชวา	● แผนกปักผ้า
● แผนกเครื่องเคลือบดินเผา	● แผนกเครื่องเรือนหวาย
● แผนกเขียนภาพลายไทย	● แผนกจิตรกรรมประยุกต์

การดำเนินงานจะเน้นการมีส่วนร่วม โดยคณะผู้วิจัย และตัวแทนแต่ละแผนก ทำการสำรวจสภาพการทำงาน และทำการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ทำการวิเคราะห์ความเหมาะสมในการจัดหาอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล และออกแบบปรับปรุงสภาพแวดล้อมการทำงาน การปรับปรุงสภาพการทำงานจะทำการพัฒนาใน 5 เรื่องใหญ่ๆ ได้แก่

1. การเคลื่อนย้ายและการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ
2. การออกแบบเครื่องจักร และอุปกรณ์ต่างๆให้มีความปลอดภัย
3. การออกแบบพื้นที่การทำงานให้มีความปลอดภัย
4. การจัดหาและใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอันตราย
5. ปรับปรุงในเรื่องของสุขวิทยาส่วนบุคคล

การสำรวจสภาพการทำงาน

จากการสำรวจสภาพการทำงานใน 22 แผนก พบว่า สิ่งที่ต้องทำการปรับปรุงมีความแตกต่างกันไปดังนี้

1. ทุกแผนกควรตีแนวเส้น

ทุกแผนกควรตีแนวเส้น เพื่อเป็นการแบ่งเขตระหว่างพื้นที่การทำงาน กับพื้นที่ทางเดิน สำหรับผู้เยี่ยมชม เพื่อความปลอดภัยทั้งต่อผู้ปฏิบัติงานและผู้เข้าชม

2. ทุกแผนกควรจัดพื้นที่ทำงานให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย (5ส.)

การจัด 5ส. ในแต่ละแผนก มีประโยชน์สำหรับผู้ปฏิบัติงาน คือ สถานที่ทำงานเป็นระเบียบเรียบร้อย

- จัดความผิดพลาดในการทำงาน เช่น การหยิบอุปกรณ์ผิด
- จัดแหวดล้อมการทำงานที่ไม่ดี
- ผู้ปฏิบัติงานมีสุขภาพการและจิตที่ดี
- จัดความสิ้นเปลือง ในเรื่องของทรัพยากรคน วัสดุ และงบประมาณ

3. ทุกแผนกควรจัดหาแก้วน้ำประจำตัวให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

การให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนมีแก้วน้ำประจำตัว จะเป็นการเสริมสร้างสุขวิทยาส่วนบุคคลที่ดี และสามารถช่วยป้องกันปัญหาโรคติดต่อทางเดินหายใจ เช่น หวัด เป็นต้น

4. จัดหาโคมไฟ

การจัดหาโคมไฟ เพื่อเพิ่มแสงสว่างให้กับงานที่ต้องมีการใช้สายตา หรือแผนกที่เป็นงานที่มีความละเอียด เพราะหากว่าแสงสว่างไม่เพียงพอ จะมีผลเสียต่อสุขภาพสายตาของผู้ปฏิบัติงานได้ การจัดหาโคมไฟนั้น ควรจัดให้แก่ 7 แผนก เพื่อใช้ในการทำงานดังนี้

- แผนกจิตรกรรมประยุกต์
- แผนกแกะสลักไม้
- แผนกจักสานไม้ไผ่ลายขีด
- แผนกสอद्यานลิลิต
- แผนกปักผ้า
- แผนกประดิษฐ์หัวโขน
- แผนกตัดเย็บเสื้อผ้าและปักจักร

5. จัดหาอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล

การจัดอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล เช่น หน้ากาก, แวนตานิรภัย, ถุงมือยาง, ปลั๊กอุดหู และรองเท้า เป็นต้น เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานใช้ในขณะทำงาน ตามลักษณะงานที่มีความเสี่ยงในแต่ละแผนกดังนี้

- แผนกจิตรกรรมประยุกต์
- แผนกแกะสลักไม้
- แผนกหล่อลายดินจก
- แผนกหล่อใหม่
- แผนกเครื่องเรือนไม้
- แผนกสานผักตบชวา
- แผนกตัดเย็บเสื้อผ้าและปักจักร
- แผนกเขียนภาพลายไทย
- แผนกปั้นตุ๊กตาชาววังและดอกไม้ขนมปัง
- แผนกศิลปะประดิษฐ์
- แผนกเครื่องปั้นดินเผา
- แผนกประติมากรรม
- แผนกเป่าแก้ว
- แผนกโลหะ

6. การจัดหาภาชนะและถังขยะมีฝาปิด

ลักษณะงานบางงาน จะมีการใช้สารเคมี หรือสิ่งที่มีส่วนผสมของสารเคมีอยู่ เช่น การน้ำมันสน สี เป็นต้น ในการบวนการทำงาน ดังนั้น ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสรับไอระเหยของสารเคมีที่เกิดจากการทิ้งกระดาษ/ล้าลี ที่ชุบสารเคมี เข้าสู่ระบบทางเดินหายใจได้ แผนกที่พบว่า ควรจัดหาภาชนะ หรือถังขยะที่มีฝาปิดมิดชิด ได้แก่

- แผนกจิตรกรรมประยุกต์
- แผนกวาดภาพสีน้ำมัน
- แผนกเครื่องหนัง
- แผนกประดิษฐ์หัวโขน
- แผนกโลหะ

7. การจัดหาโต๊ะ เก้าอี้ และที่รองเท้า

ลักษณะงานบางงาน จะมีท่าทางการทำงานที่อยู่ในการทำงานตลอดเวลา หรือมีการทำงานที่อยู่ในท่าเดิมซ้ำๆ จึงมีผลต่อระบบกล้ามเนื้อในส่วนต่างๆของผู้ปฏิบัติงานได้ แต่หากว่าโต๊ะ เก้าอี้ทำงานนั้น มีความเหมาะสมกับลักษณะงานก็จะช่วยให้ป้องกัน หรือลดปัญหาการบาดเจ็บกล้ามเนื้อได้ แผนกที่ควรมีการปรับปรุงโต๊ะ เก้าอี้ให้เหมาะสมกับงาน ได้แก่

- แผนกสานไม้ไผ่ลายขีด
- แผนกหล่อใหม่

- แผนกทอผ้าลายตีนจก
- แผนกสอद्य่านลิเกา
- แผนกปักผ้า
- แผนกประดิษฐ์หัวโชน
- แผนกเป่าแก้ว

8. การจัดทำอันดับบริหารร่างกาย

ลักษณะงานบางงาน โดยเฉพาะงานที่อยู่ในท่า นั่งนานๆ หรืออยู่ในท่าเดิมซ้ำๆ ทำให้มีผลต่อกล้ามเนื้อส่วนต่างๆของผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นการส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีการออกกำลังกาย เพื่อผ่อนคลายกล้ามเนื้อเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานลดการบาดเจ็บกล้ามเนื้อได้ แผนกที่ควรจะมีการส่งเสริมโดยการจัดทำอันดับบริหารร่างกาย ได้แก่

- แผนกจิตรกรรมประยุกต์
- แผนกวาดภาพสีน้ำมัน
- แผนกแกะสลักไม้
- แผนกสานไม้ไผ่ลายขีด
- แผนกทอผ้าไหม
- แผนกทอผ้าลายตีนจก
- แผนกสอद्य่านลิเกา
- แผนกปักผ้า
- แผนกบาติก
- แผนกสานผักตบชวา
- แผนกเขียนภาพลายไทย
- แผนกปั้นตุ๊กตาชาววังและดอกไม้ขนมปัง
- แผนกเป่าแก้ว

9. การติดตั้งพัดลมระบายอากาศ

แผนกที่ควรเพิ่มการติดตั้งพัดลมระบายอากาศในห้องทำงาน ได้แก่ แผนกจิตรกรรมประยุกต์ และ แผนกวาดภาพสีน้ำมัน เนื่องจากทั้งสองแผนกนี้ มีการใช้สี และสารเคมีในกระบวนการทำงาน ประกอบกับมีการใช้แอร์ ดังนั้นระบบระบายอากาศจึงมีความสำคัญมาก

10. การจัดทำที่วางถังแก๊สพร้อมโซ่คล้อง

แผนกประติมากรรม แผนกเครื่องปั้นดินเผา และแผนกเป่าแก้ว มีการใช้ถังแก๊สในกระบวนการทำงาน หากว่าถังแก๊สอยู่ในสภาพที่เป็นอันตราย อาจมีผลทำให้เกิดการระเบิดได้ จึงควรจัดทำที่วางที่เหมาะสม

11. การจัดหาชั้นวางของ

แผนกที่ควรจัดหาชั้นวางของ เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่ทำงาน ได้แก่

- แผนกเครื่องเรือนหวาย
- แผนกเครื่องเคลือบดินเผา
- แผนกประติมากรรม
- แผนกโลหะ

12. การจัดหาอ่างล้างตาฉุกเฉิน

แผนกประติมากรรม มีกระบวนการหล่อ หลอม จึงมีโอกาสให้เกิดอุบัติเหตุจากดิน เศษวัสดุ กระเด็นเข้าตาได้ ดังนั้นจึงควรมีอ่างล้างตาฉุกเฉินไว้ประจำแผนก

13. การจัดทำที่กันตก และจัดหาแผ่นไม้สำหรับนั่งร้าน

แผนกประติมากรรม มีการใช้นั่งร้านที่มีลักษณะสูง และใหญ่ หากนั่งร้านที่ใช้ไม่เหมาะสม คือ ไม่มีความปลอดภัยเพียงพออาจเกิดอุบัติเหตุจากนั่งร้านได้ ดังนั้นควรทำการปรับปรุงนั่งร้านโดยการปูแผ่นไม้ และทำที่กันตก

14. การปรับปรุงพื้น

ในแผนกเครื่องเคลือบดินเผา ขั้นตอนการเตรียมดิน นวดดิน มีการใช้น้ำซึ่งพื้นที่ในบริเวณที่ตั้งเครื่องนวดนั้น จะมีน้ำนอง จึงมีโอกาสทำให้เกิดอุบัติเหตุลื่นล้ม และไฟฟ้าช็อตได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงพื้นที่เพื่อแก้ปัญหาที่น้ำนองในพื้นที่ทำงาน

15. การจัดทำข้อมูลความปลอดภัยของสารเคมี (Material Safety Data Sheet)

การจัดทำข้อมูลความปลอดภัยของสารเคมี จะจัดทำให้แก่แผนกที่มีการใช้สารเคมีในกระบวนการทำงาน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบถึงข้อมูลความเป็นพิษ การเกิดอัคคีภัย อันตรายที่อาจเกิดต่อสุขภาพ รวมถึงแนวทางการป้องกันอันตราย อันจะส่งผลให้ผู้ทำงานไม่เกิดการเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากการสัมผัสสารเคมีเหล่านั้น

ผลการปรับปรุงสภาพการทำงาน

การตีแนวเส้น

ทำการแนวเส้น จำนวน 15 แผนก ได้แก่

- ✓ แผนกจิตรกรรมประยุกต์
- ✓ แผนกวาดภาพสีน้ำมัน
- ✓ แผนกบาติก
- ✓ แผนกเครื่องเรือนไม้

- ✓ แผนกช่างประดิษฐ์หัวโชน
- ✓ แผนกเครื่องหนัง
- ✓ แผนกสานผักตบชวา
- ✓ แผนกเครื่องเรือนหวาย
- ✓ แผนกช่างเขียนภาพลายไทย
- ✓ แผนกศิลปประดิษฐ์
- ✓ แผนกเครื่องเคลือบดินเผา
- ✓ แผนกประติมากรรม
- ✓ แผนกเป่าแก้ว
- ✓ แผนกโลหะ
- ✓ แผนกเครื่องยนต์

การจัดพื้นที่ทำงานให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย (5ส.)

ทุกแผนกได้ทำการจัดพื้นที่การทำงาน

จัดหาแก้วน้ำประจำตัวให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

ได้จัดหาแก้วน้ำส่วนบุคคลให้แก่ผู้ปฏิบัติงานแต่ละคน ใน 22 แผนก จำนวน 310 ใบ

จัดหาโคมไฟ

แผนที่จัดหาโคมไฟ เพื่อใช้ในการทำงานดังนี้

- แผนกจิตรกรรมประยุกต์ จำนวน 15 ชุด
- แผนกแกะสลักไม้ จำนวน 5 ชุด
- แผนกจักสานไม้ไผ่ลายขีด จำนวน 12 ชุด
- แผนกสอดย่านลิเภา จำนวน 6 ชุด
- แผนกปักผ้า จำนวน 7 ชุด
- แผนกประดิษฐ์หัวโชน จำนวน 10 ชุด
- แผนกตัดเย็บเสื้อผ้าและปักจักร จำนวน 20 ชุด

จัดหาอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล

การจัดอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ได้ทำการสนับสนุนอุปกรณ์ต่างๆ โดยให้แต่ละแผนกเบิกได้ที่สถานีนามัยคัตตังค์ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของสถานีนามัยคัตตังค์จะเป็นให้ความรู้ในเรื่องการใช้ และการบำรุงรักษา โดยได้สนับสนุนอุปกรณ์ดังนี้

- 1) หน้ากากกันไอระเหย จำนวน 3 กล้อง
- 2) แวนตานิรภัยเลนส์ใส 10 ชิ้น
- 3) หน้ากาก N95 จำนวน 2 กล้อง
- 4) ที่อุดหูมีสายคล้องคอเป็นไนลอน จำนวน 1 กล้อง
- 5) หน้ากากกันฝุ่น/ละออง จำนวน 1 กล้อง
- 6) แวนตานิรภัยเลนส์สีดำ จำนวน 50 อัน
- 7) ถุงมือแพทย์ จำนวน 2 กล้อง
- 8) ถุงมือหนัง ขอบยาว จำนวน 2 โหล
- 9) ถุงมือผ้า จำนวน 2 โหล

การจัดหาภาชนะและถังขยะมีฝาปิด

แผนกที่จัดหาภาชนะ หรือถังขยะที่มีฝาปิดมิดชิด ได้แก่

- แผนกจิตรกรรมประยุกต์
- แผนกวาดภาพสีน้ำมัน
- แผนกเครื่องหนัง
- แผนกประดิษฐ์หัวโขน
- แผนกโลหะ

การจัดหาโต๊ะ เก้าอี้ และที่รองเท้า

แผนกที่ได้จัดหา เก้าอี้ให้เหมาะสมกับงาน จำนวน 64 ตัว ให้แก่

- แผนกสานไม้ไผ่ลายขีด จำนวน 13 ตัว
- แผนกสอดย่านลิเภา จำนวน 10 ตัว
- แผนกปักผ้า จำนวน 11 ตัว
- แผนกประดิษฐ์หัวโขน จำนวน 10 ตัว
- แผนกเป่าแก้ว จำนวน 20 ตัว

การจัดทำอัตรบริหารร่างกาย

แผนที่ได้จัดทำอัตรบริหารร่างกายสนับสนุนการออกกำลังกาย ได้แก่

- แผนกจิตรกรรมประยุกต์
- แผนกวาดภาพสีน้ำมัน
- แผนกแกะสลักไม้
- แผนกสานไม้ไผ่ลายขีด
- แผนกทอผ้าไหม
- แผนกทอผ้าลายตีนจก
- แผนกสอดย่านลิภา
- แผนกปักผ้า
- แผนกบาติก
- แผนกสานผักตบชวา
- แผนกเขียนภาพลายไทย
- แผนกปั้นตุ๊กตาชาววังและดอกไม้ชนมบึง
- แผนกเป่าแก้ว

การติดตั้งพัฒนาระบายอากาศ

แผนที่ควรเพิ่มการติดตั้งพัฒนาระบายอากาศในห้องทำงาน ได้แก่ แผนกจิตรกรรมประยุกต์ และ แผนกวาดภาพสีน้ำมัน เนื่องจากมีปัญหาในเรื่องการจัดหาช่างจึงมิได้ดำเนินการ

การจัดทำที่วางถังแก๊สพร้อมใช้คล่อง

แผนกประติมากรรม แผนกเครื่องปั้นดินเผา และแผนกเป่าแก้ว

การจัดหาชั้นวางของ

แผนที่ได้จัดหาชั้นวางของ เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่ทำงาน ได้แก่

- แผนกเครื่องเรือนหวาย
- แผนกเครื่องเคลือบดินเผา
- แผนกประติมากรรม

การจัดหาอ่างล้างตาฉุกเฉิน

แผนกประติมากรรม

การจัดทำที่กันตก และจัดหาแผ่นไม้สำหรับนั่งร้าน

แผนกประติมากรรม

การปรับปรุงพื้น

ในแผนกเครื่องเคลือบดินเผา ควรมีการปรับปรุงพื้น เพื่อป้องกันปัญหาน้ำนองที่อาจทำให้ลื่นหกล้ม แต่มีข้อจำกัดในเรื่องผู้รับเหมา ซึ่งขาดอุปกรณ์ในการยกเครื่องจักรที่มีน้ำหนักมาก จึงทำให้ไม่ได้ดำเนินการในส่วนนี้

การจัดทำข้อมูลความปลอดภัยของสารเคมี (Material Safety Data Sheet: MSDS)

การจัดทำข้อมูลความปลอดภัยของสารเคมี เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในแผนกที่มีการใช้สารเคมี ในการบวนการผลิต ได้ใช้เป็นข้อมูลแนวทางในการใช้สารเคมีอย่างปลอดภัย ซึ่งข้อมูลที่ได้จัดทำขึ้นนี้ ประกอบด้วย ข้อมูลคุณสมบัติด้านกายภาพ เคมี การเกิดปฏิกิริยา ข้อมูลด้านอันตรายและการระเบิด ข้อมูลอันตรายต่อสุขภาพ และมาตรการเพื่อความปลอดภัย โดยได้จัดทำเป็นรายสารเคมีแต่ละตัว และได้ส่งมอบไว้ให้แต่ละแผนกติดไว้ให้ผู้ปฏิบัติงานได้อ่าน และทำความเข้าใจ การจัดทำนี้มีประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงาน ในการที่จะทราบถึงอันตราย ไปจนถึงแนวทางการป้องกันอันตรายของสารเคมีที่ใช้ในการทำงาน รายละเอียดของข้อมูลความปลอดภัยของสารเคมี ดังรายละเอียดในภาคผนวกที่ 1

บทที่ 3

การจัดทำเนื้อหาวิชาการและสื่อเรียนรู้ต่างๆ

จากการดำเนินการจัดทำเนื้อหาวิชาการและสื่อเรียนรู้ต่างๆ สามารถสรุปการดำเนินการได้ดังนี้

1. การจัดทำเนื้อหาทางวิชาการ

จากการประชุมผู้เชี่ยวชาญ และได้มอบหมายให้ผู้เชี่ยวชาญทำการเขียนเนื้อหาวิชาการเพื่อจัดทำเป็นหนังสือคู่มือสำหรับใช้ประกอบการเรียนการสอนของนักเรียนที่มาฝึกวิชาชีพที่ศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ และสามารถที่จะนำคู่มือดังกล่าวไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้แก่ผู้สนใจทั่วไป รวมทั้งใช้เป็นเอกสารแจกประชาสัมพันธ์ในพิธีเปิดศูนย์เรียนรู้ฯ เรื่องในวโรกาสเฉลิมฉลองสำหรับสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถมีพระชนมายุครบ 6 รอบด้วย ในส่วนของรายละเอียดของเนื้อหาวิชาการนั้น ได้แบ่งแยกเป็นบทต่างๆ ประมาณ 30 บท และได้จัดพิมพ์เป็นหนังสือคู่มือ 2 เล่ม คือ

- 1.1 คู่มือการดูแลสุขภาพเบื้องต้นสำหรับผู้ประกอบอาชีพ มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้เป็นคู่มือเบื้องต้นที่จะให้ผู้อ่านมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในภาพรวมทั่วไป ซึ่งเนื้อหาภายในเล่มมีหัวข้อดังนี้
 - 1.1.1 หลักอาชีวอนามัยเบื้องต้น
 - 1.1.2 ความปลอดภัยในการทำงาน
 - 1.1.3 โรคจากการทำงานและการดูแลเบื้องต้น
 - 1.1.4 การส่งเสริมสุขภาพคนทำงาน
 - 1.1.5 การวิเคราะห์งานเพื่อความปลอดภัย
 - 1.1.6 กิจกรรม 5ส.
 - 1.1.7 ความปลอดภัยในการทำงานกับเครื่องมือ เครื่องจักร และเครื่องไฟฟ้า
 - 1.1.8 การควบคุมป้องกันอัคคีภัย
 - 1.1.9 สารอันตรายในอากาศและการป้องกัน
 - 1.1.10 ความปลอดภัยในการใช้สารเคมี
 - 1.1.11 อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล
 - 1.1.12 เสียงดังและการป้องกัน
 - 1.1.13 แสงสว่างในที่ทำงาน
 - 1.1.14 การจัดทำทางการทำงานให้เหมาะสมกับลักษณะงาน

1.1.15 การปวดหลังจากการทำงาน

1.1.16 การจัดที่พักอาศัยให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล

1.2 คู่มือการดูแลสุขภาพผู้ทำงานศิลปหัตถกรรม มีวัตถุประสงค์ที่จะจำแนกให้เห็นแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันอันตรายจากการทำงาน ในแต่ละประเภทของงานศิลปหัตถกรรมที่สำคัญที่มีการจัดการเรียนการสอนอยู่ ณ ศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ โดยจะเน้นให้เห็นถึงกระบวนการทำงาน อันตรายที่อาจเกิดขึ้น และแนวทางการป้องกัน นอกจากนี้ยังรวมถึงแนวทางการดูแลสุขภาพและการป้องกันโรคทั่วไปด้วย ซึ่งเนื้อหาภายในเล่ม มีหัวข้อดังต่อไปนี้

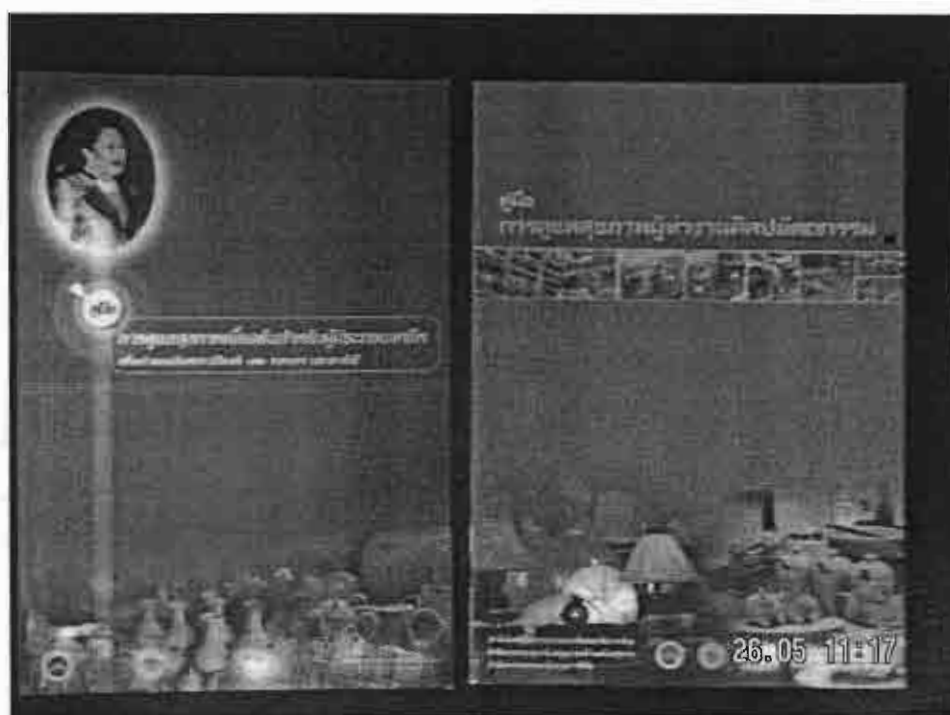
- แผนกตัดเย็บเสื้อผ้าและปักจักร
- แผนกจักสานไม้ไผ่ลายขีด
- แผนกโลหะ
- แผนกเครื่องเรือนไม้
- แผนกทอผ้าลายตีนจกและผ้าไหม
- แผนกเครื่องหนัง
- แผนกสอद्य่านลิภา
- แผนกจิตรกรรมประยุกต์
- แผนกเป่าแก้ว
- แผนกศิลปประดิษฐ์
- แผนกสานผักตบชวา
- แผนกปักผ้า
- แผนกเครื่องเคลือบดินเผา
- แผนกเครื่องเรือนหวาย
- แผนกเขียนภาพลายไทย

1.2.1 สุขภาพและความปลอดภัย

1.2.2 การปฏิบัติตนเพื่อดูแลสุขภาพและความปลอดภัยในขณะทำงาน

1.2.3 การป้องกันตนเองจากโรคอุจจาระร่วง

1.2.4 สิวเสพติด

คู่มือการดูแลสภาพเบื้องต้นสำหรับผู้ประกอบอาชีพ

และ

คู่มือการดูแลสภาพผู้ทำงานศิลปะหัตถกรรม

2. การจัดทำสื่อวีดิทัศน์ มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้เป็นสื่อการสอนและเผยแพร่ให้นักเรียนที่มาฝึกงานที่ศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ รวมทั้งประชาชนทั่วไป ได้ทราบถึงวัตถุประสงค์และความเป็นมาของศูนย์เรียนรู้การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย รวมทั้งเนื้อหาต่างๆของงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัยทั่วไป เพื่อเป็นแนวทางในการดูแลสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของตน เนื้อหาของสื่อวีดิทัศน์จะกล่าวถึงหลักการพื้นฐานของงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย รวมทั้งแนวทางปฏิบัติต่างๆโดยใช้ภาษาที่ง่าย เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าใจได้ สื่อวีดิทัศน์นี้ ยังมุ่งหวังใช้เผยแพร่ให้แก่บุคลากรทางด้านอาชีวอนามัยนำไปใช้ประโยชน์ในการให้อาชีวสุขภาพศึกษาแก่ประชาชนทั่วไปที่มารับบริการทั้งในโรงพยาบาล สถานบริการสุขภาพ หรือในสถานประกอบการต่างๆด้วย สื่อวีดิทัศน์ที่ได้จัดทำมีทั้งหมด 15 เรื่องดังนี้

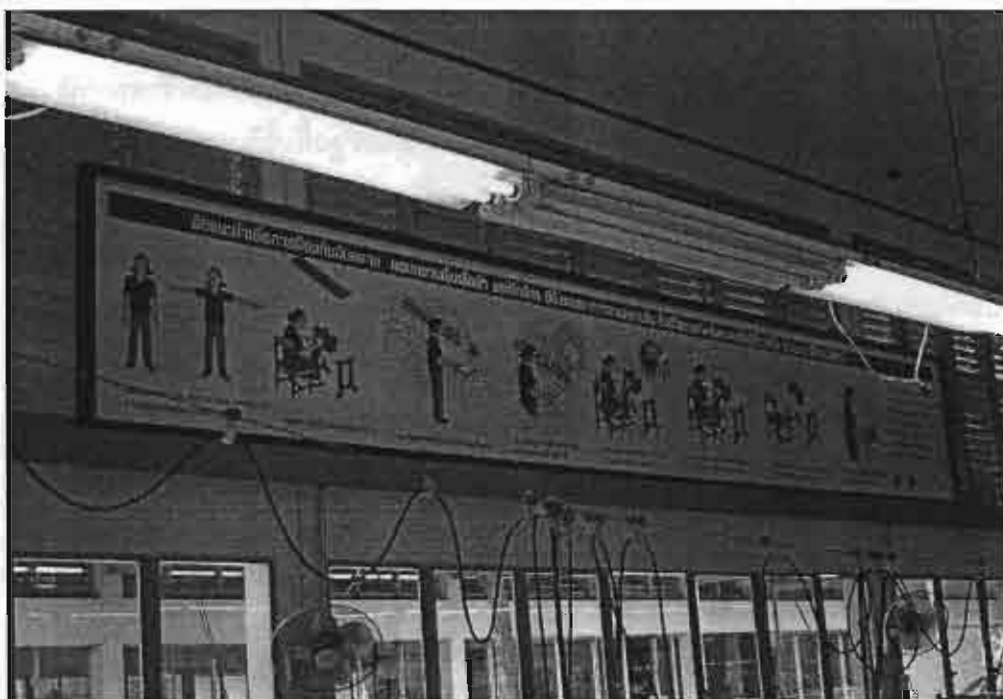
- 2.1 ศูนย์เรียนรู้การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในงานศิลปหัตถกรรม ในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้สื่อในการแนะนำโครงการในภาพรวม และใช้เพื่อประชาสัมพันธ์ในงานเปิดศูนย์เรียนรู้ที่ผ่านมา
 - 2.2 การดูแลสภาพเบื้องต้นสำหรับผู้ประกอบอาชีพ
 - 2.3 หลักอาชีวอนามัยเบื้องต้น
 - 2.4 โรคจากการทำงานและการดูแลเบื้องต้น
 - 2.5 การส่งเสริมสุขภาพคนทำงาน
 - 2.6 กิจกรรม 5ส.
 - 2.7 ความปลอดภัยในการทำงาน
 - 2.8 ความปลอดภัยในการทำงานกับเครื่องมือ เครื่องจักร และเครื่องไฟฟ้า
 - 2.9 การควบคุมป้องกันอัคคีภัย
 - 2.10 ความปลอดภัยในการใช้สารเคมี
 - 2.11 เสียงดังและการป้องกัน
 - 2.12 การจัดท่าทางการทำงานให้เหมาะสมกับลักษณะงาน
 - 2.13 การปวดหลังจากการทำงาน
 - 2.14 อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล
 - 2.15 สารอันตรายในอากาศและการป้องกัน
 - 2.16 แสงสว่างในที่ทำงาน
3. การจัดทำป้ายโปสเตอร์ สำหรับแนะนำกระบวนการทำงานในแต่ละงานศิลปหัตถกรรม และแผนภาพแสดงการทำงานที่ถูกต้อง เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของศูนย์เรียนรู้ที่ต้องการให้เป็นศูนย์ หรือพิพิธภัณฑ์สำหรับนักเรียนที่มาฝึกงานของศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ และประชาชนทั่วไปที่จะมาศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัยสำหรับงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมียี่สิบโปสเตอร์นี้ จะประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ป้ายโปสเตอร์ที่จะอธิบายเกี่ยวกับขั้นตอนของกระบวนการทำงาน และอันตรายที่อาจจะพบในขั้นตอนการทำงานนั้นๆ กับป้ายที่เป็นสื่อแนะนำข้อปฏิบัติที่ถูกต้องในด้านความปลอดภัย และการป้องกันตนเองจากอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการทำงาน สื่อโปสเตอร์ดังกล่าวนี้ จะมีการจัดทำและติดตั้งในแผนก

ต่างๆของศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ โดยเฉพาะแผนกที่มีโรงฝึกงานบริเวณหน้าอาคารศาลา
พระมิ่งขวัญ ซึ่งมีทั้งหมด 14 แผนกดังต่อไปนี้

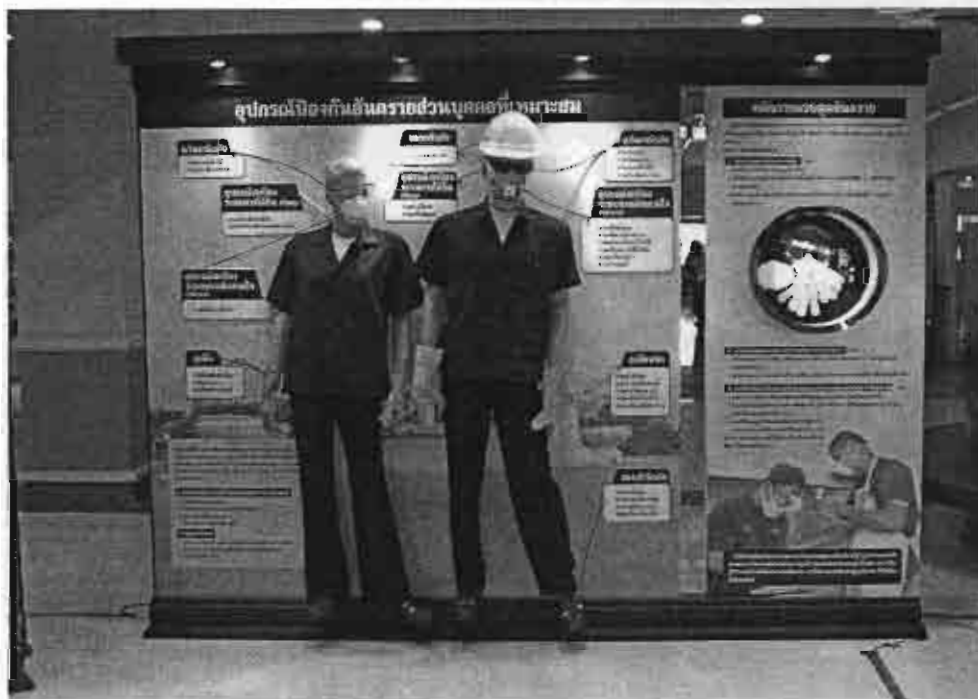
- 3.1 แผนกแกะสลักไม้
- 3.2 แผนกจักสานไม้ไผ่ลายขีด และแผนกสอด้วนลิลิกา
- 3.3 แผนกทอผ้าลายตีนจก และแผนกทอผ้าไหม
- 3.4 แผนกบาติก
- 3.5 แผนกปักผ้า
- 3.6 แผนกเครื่องเรือนไม้
- 3.7 แผนกเครื่องหนัง
- 3.8 แผนกประดิษฐ์หัวโขน
- 3.9 แผนกเครื่องเรือนหวาย
- 3.10 แผนกตัดเย็บเสื้อผ้าและปักจักร
- 3.11 แผนกเครื่องเคลือบดินเผา
- 3.12 แผนกประติมากรรม
- 3.13 แผนกเป่าแก้ว
- 3.14 แผนกโลหะ

4. การจัดทำชุดนิทรรศการ "วิถีไทยกับความปลอดภัย" มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้เป็นสื่อ
 การแสดงให้เห็นหลักการ แนวคิด และความเป็นมาของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การ
 จัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยฯ นอกจากนี้สื่อนิทรรศการนี้ยังมีวัตถุประสงค์ที่จะ
 ใช้เป็นสื่อให้ความรู้ขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัยด้วย จากการ
 ที่พิธีเปิดศูนย์การเรียนรู้ฯ เพื่อเฉลิมฉลองเนื่องในวโรกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
 พระบรมราชินีนาถ มีพระชนมายุครบ 6 รอบ ได้มีหมายกำหนดพิธีการให้ร่วมไปกับพิธี
 เปิดอาคารศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ ซึ่งอยู่ ณ บริเวณใกล้เคียงกับศูนย์ศิลปา
 ชีพบางโทรด ดังนั้นจึงได้ติดตั้งสื่อชุดนิทรรศการ "วิถีไทยกับความปลอดภัย" ที่อาคาร
 ดังกล่าวระยะหนึ่ง เพื่อให้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ศูนย์เรียนรู้ให้กับประชาชนที่มา
 ร่วมงานดังกล่าวด้วย ขณะนี้สื่อชุดนิทรรศการฯ ได้ทำการจัดตั้งอย่างถาวร ณ บริเวณ
 ห้องที่กำหนดในชั้น 2 ของศาลาพระมิ่งขวัญ

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

ในภาพรวมของการจัดทำเนื้อหาวิชาการและสื่อการเรียนรู้ต่างๆ สามารถดำเนินการได้สำเร็จสมความมุ่งหมายทุกประการ โดยสื่อเหล่านี้ได้รับการประเมินแบบไม่เป็นทางการจาก รองประธานศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ คือ ท่านธำนิษฐ์ กรับวิเชียร ครูช่าง นักเรียน รวมทั้ง ประชาชนที่มาร่วมงานทั่วไปว่า มีความสวยงาม และสามารถให้ความรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ ได้เป็นอย่างดี สิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณาต่อไปคือ การพัฒนาและปรับปรุงเนื้อหาวิชาการ รวมทั้งสื่อต่างๆ ดังกล่าวให้มีความทันสมัย และมีรูปแบบหลากหลาย เหมาะสมกับกลุ่มผู้ เรียนรู้ต่างๆ อยู่เสมอ ซึ่งอย่างน้อยควรมีการปรับปรุงใหม่ทุกๆ 3-5 ปี

บทที่ 4

การพัฒนาการจัดบริการอาชีวอนามัยของสถานีนามัย ในพื้นที่ศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ

การพัฒนาการจัดบริการอาชีวอนามัยของสถานีนามัย ในพื้นที่ศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่สถานีนามัย ในพื้นที่บางไทรฯ ให้สามารถจัดบริการอาชีวอนามัยที่ครอบคลุมทั้งการป้องกันโรค ส่งเสริมสุขภาพ รักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพได้อย่างบูรณาการ และสอดคล้องกับความต้องการด้านสุขภาพของผู้รับบริการ

การดำเนินงานที่ผ่านมา คณะผู้วิจัยได้ 1) ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดบริการอาชีวอนามัยของสถานีนามัย ทั้งในและต่างประเทศ 2) วิเคราะห์บทบาทของสถานีนามัยในการจัดบริการอาชีวอนามัย โดยการวิเคราะห์ตนเองของเจ้าหน้าที่ สนทนากลุ่มกับผู้รับบริการ และสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าหน้าที่อื่นๆที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการประเมินความพร้อมและความต้องการการพัฒนาทักษะของเจ้าหน้าที่ 3) พัฒนาลักษณะการฝึกอบรมการจัดบริการอาชีวอนามัยสำหรับเจ้าหน้าที่สถานีนามัย 4) พัฒนาทักษะการจัดบริการอาชีวอนามัยให้เจ้าหน้าที่สถานีนามัย โดยการอบรมทางวิชาการ ให้คำปรึกษาทางวิชาการ แนะนำแหล่งประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และประสานงานให้เกิดเครือข่ายการดำเนินงานในระดับพื้นที่

ผลการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่สถานีนามัยตระหนักถึงความสำคัญของการจัดบริการอาชีวอนามัย และมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับบริการอาชีวอนามัยเพิ่มมากขึ้น มีการจัดทำแผนการจัดบริการอาชีวอนามัยของสถานีนามัย และเริ่มมีการดำเนินงานในลักษณะเครือข่ายกับหน่วยงานในพื้นที่

แผนการดำเนินงาน ติดตามการดำเนินงานตามแผนการจัดบริการอาชีวอนามัยที่จัดทำขึ้น ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน และประเมินผลการดำเนินงานและการเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่

รายละเอียดการดำเนินงานและผลการดำเนินงาน มีดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์บทบาทของสถานีนามัยในการจัดบริการอาชีวอนามัย

การวิเคราะห์บทบาทของสถานีนามัยในการจัดบริการอาชีวอนามัย เป็นการประเมินสถานการณ์ปัจจุบันของการจัดบริการอาชีวอนามัยของเจ้าหน้าที่สถานีนามัยคัดนางค์ ทั้งในด้านสภาพปัญหาสุขภาพ และการบาดเจ็บจากการทำงาน รวมถึงความต้องการด้านสุขภาพของนักเรียนในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ บทบาทในปัจจุบัน บทบาทที่คาดหวัง ความพร้อมของสถานีนามัยในการดูแลสุขภาพ การป้องกันโรคและการบาดเจ็บของนักเรียนในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ

ตลอดจนปัจจัยที่จะสนับสนุนให้สถานื่อนามัยสามารถให้บริการดูแลสุขภาพ และการป้องกันโรค และการบาดเจ็บของนักเรียนในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรได้ตามที่ควรจะเป็น ซึ่งข้อมูลจากการประเมินสถานการณ์เบื้องต้น จะช่วยกำหนดแนวทางในการพัฒนาการจัดบริการอาชีวอนามัยให้สอดคล้องกับความต้องการด้านสุขภาพของผู้รับบริการ และความพร้อมของผู้ปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่สถานื่อนามัย นักเรียนของศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ครูฝึก แพทย์ และเจ้าหน้าที่บริหารงานของศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ในประเด็นต่อไปนี้

- 1) สภาพปัญหาสุขภาพและการบาดเจ็บจากการทำงาน รวมถึงความต้องการด้านสุขภาพของนักเรียนในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ
- 2) บทบาทในปัจจุบันของสถานื่อนามัย ในการดูแลสุขภาพ ตลอดจนการป้องกันโรคและการบาดเจ็บของนักเรียนในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ
- 3) บทบาทที่คาดหวังในการดูแลสุขภาพ ตลอดจนการป้องกันโรคและการบาดเจ็บของนักเรียนในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ
- 4) ความพร้อมของสถานื่อนามัยในการดูแลสุขภาพ ตลอดจนการป้องกันโรคและการบาดเจ็บของนักเรียนในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ
- 5) ปัจจัยที่สนับสนุนให้สถานื่อนามัยสามารถให้บริการดูแลสุขภาพ ตลอดจนการป้องกันโรคและการบาดเจ็บของนักเรียนในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

- 1) แบบวิเคราะห์ตนเอง เกี่ยวกับการจัดบริการอาชีวอนามัยของสถานื่อนามัย เป็นแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 5 ข้อ สำหรับเจ้าหน้าที่สถานื่อนามัยตอบด้วยตนเอง
- 2) แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มกับผู้รับบริการ เกี่ยวกับการจัดบริการอาชีวอนามัยของสถานื่อนามัย
- 3) แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการอาชีวอนามัยของสถานื่อนามัย ซึ่งได้แก่ ครูฝึก แพทย์ และเจ้าหน้าที่บริหารงานของศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

- 1) เก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สถานื่อนามัยคัดฉางค์ จำนวน 3 คน โดยแจกแบบวิเคราะห์ตนเอง เกี่ยวกับการจัดบริการอาชีวอนามัยของสถานื่อนามัย โดยให้เจ้าหน้าที่ตอบด้วยตนเอง และขอรับคืน 1 สัปดาห์หลังจากแจกแบบสอบถาม

- 2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้รับบริการของสถานีนอนามัย โดยการสนทนากลุ่มกับผู้รับบริการ ซึ่งเป็นนักเรียนของศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ที่ได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน ในระหว่างเดือนตุลาคม ถึง ธันวาคม 2547 จำนวน 5 คน เกี่ยวกับการจัดบริการอาชีวอนามัยของสถานีนอนามัย
- 3) เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการอาชีวอนามัยของสถานีนอนามัย ซึ่งโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับการจัดบริการอาชีวอนามัยของสถานีนอนามัยกับครูฝึก จำนวน 21 คน แพทย์ 1 คน และเจ้าหน้าที่บริหารงานของศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ จำนวน 1 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม และการถอดเทปการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการศึกษา

- 1) สภาพปัญหาสุขภาพ และการบาดเจ็บจากการทำงาน รวมถึงความต้องการด้านสุขภาพของนักเรียนศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ
 - **เจ้าหน้าที่สถานีนอนามัย** มีความคิดเห็นว่า การบาดเจ็บจากการทำงานมีน้อย ลักษณะการเกิดอุบัติเหตุเป็นการบาดเจ็บเล็กน้อย สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากการขาดทักษะในการทำงาน และความประมาท ปัญหาสุขภาพอื่นๆที่อาจมีได้คือการสัมผัสสารเคมี ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพในระยะยาว ซึ่งต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการประเมินปัญหาสุขภาพ นักเรียนส่วนใหญ่ขาดความสนใจในการดูแลสุขภาพ ไม่สนใจออกกำลังกาย และสภาพแวดล้อมการทำงานบางแห่งยังไม่เหมาะสม
 - **แพทย์** มีความเห็นว่า การบาดเจ็บจากการทำงานมีน้อย สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากการไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล การเจ็บป่วยส่วนใหญ่เป็นไข้หวัด เป็นภูมิแพ้ ปวดกล้ามเนื้อ ปวดเข่า ปวดหลัง ปวดศีรษะ
 - **ครูฝึก** มีความเห็นว่า การบาดเจ็บจากการทำงานมีน้อย ลักษณะการเกิดอุบัติเหตุเป็นการบาดเจ็บเล็กน้อย สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากความประมาท ไม่มีอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล หรือมีอุปกรณ์ที่ไม่เหมาะสมกับงาน ปัญหาสุขภาพอื่นๆที่อาจมีได้คือ ปัญหาเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ โดยผู้ที่มีปัญหาสุขภาพมีทั้งนักเรียนและครู บางงาน เช่น งานเป่าแก้ว มีสารปรอท สารหนู ซึ่งถ้าทำมากก็อันตรายมาก

- **ผู้รับบริการ** มีความคิดเห็นว่า ลักษณะการเกิดอุบัติเหตุ เป็นการบาดเจ็บเล็กน้อยๆ ไม่ถึงขั้นหยุดงาน สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากความประมาท เหม่อลอย ง่วง อุบัติการณ์ซ้ำๆ และปริมาณงานมาก บางคนได้รับอุบัติเหตุเป็นครั้งแรก บางคนเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง ถ้าอาการไม่มากก็ไม่ได้มาที่สถานีนานามัย และอยากให้ มีอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล เช่น ผ้ากันเปื้อนชนิดหนาในแผนกเป่าแก้ว ผู้รับบริการซึ่งเป็นนักเรียนของศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ที่ทำงานในแผนกเป่าแก้ว ระบุว่ามีโอกาสเกิดอุบัติเหตุในการทำงานสูง ในขณะที่นักเรียนที่ปฏิบัติงานในแผนกเครื่องยนต์ไม่ทราบมาก่อนว่า มีโอกาสเกิดอุบัติเหตุในการทำงาน

2) บทบาทหน้าที่ในปัจจุบันของสถานีนานามัยในการดูแลสุขภาพ ตลอดจนการป้องกันโรค และการบาดเจ็บของนักเรียนในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ

- **เจ้าหน้าที่สถานีนานามัย** มีความคิดเห็นว่า ปัจจุบันสถานีนานามัยมีบทบาทในการดูแลสุขภาพของนักเรียนศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ดังต่อไปนี้
 - การป้องกันโรค ได้จัดให้มีการให้ความรู้เป็นกลุ่มในช่วงปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ทุกรุ่น โดยเฉลี่ย 6 เดือนต่อครั้ง เกี่ยวกับการป้องกันโรคและอุบัติเหตุจากการทำงาน และการให้ความรู้รายบุคคลในรายที่มารับบริการที่สถานีนานามัย เมื่อเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน
 - การส่งเสริมสุขภาพ จัดให้มีกิจกรรมแอโรบิคหลังเลิกงาน สัปดาห์ละ 3 วัน
 - การรักษาพยาบาล ให้บริการรักษาพยาบาล และปฐมพยาบาลเบื้องต้น ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพรายบุคคล ทั้งในและนอกเวลาราชการ ตามขีดความสามารถและส่งต่อไปโรงพยาบาลชุมชนดูแลรักษาต่อไปในรายที่มีปัญหารุนแรง
- **แพทย์** มีความคิดเห็นว่า ปัจจุบันสถานีนานามัยมีบทบาทในการดูแลสุขภาพของนักเรียนในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ดังต่อไปนี้
 - งานส่วนใหญ่เป็นการตั้งรับ คอยรักษาโรคที่เกิดขึ้นแล้ว
 - งานป้องกัน ส่วนใหญ่ทำกับชาวบ้าน มีการเดินแอโรบิค ควบคุมยุ่งลาย ดูโรคไข้หวัดนก ดูการระบาดของโรคต่างๆ
 - ส่วนงานในรายละเอียดแล้ว เจ้าหน้าที่ไม่ทราบว่าแต่ละแผนกใช้อะไร มีอันตรายอะไรบ้าง เข้าสู่ว่างกายอย่างไร แก้อะไรอย่างไร แต่ละแผนกคงต้องวิเคราะห์ออกมาว่ามีอันตรายอะไรบ้าง
 - อาชีวอนามัย เป็นเชิงรับ เชิงรุก เป็นโรคตามฤดูกาล

- **ครูฝึก** มีความคิดเห็นว่า ปัจจุบันสถานีนอนามัยมีบทบาทในการดูแลสุขภาพของนักเรียนในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ดังต่อไปนี้
 - รักษาการเจ็บป่วยเล็กน้อย และส่งต่อไปโรงพยาบาลเมื่อมีอาการหนักขึ้น
 - ให้คำแนะนำด้านสุขภาพ
 - **ผู้รับบริการ** มีความคิดเห็นว่า ปัจจุบันสถานีนอนามัยมีบทบาทในการดูแลสุขภาพของนักเรียนในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ดังต่อไปนี้
 - ให้บริการรักษาพยาบาลทั้งในและนอกเวลาราชการ
 - ติดตามสอบถามอาการเจ็บป่วยอย่างสม่ำเสมอ
 - แนะนำการป้องกันอุบัติเหตุโดยการใส่เครื่องป้องกันอันตราย
- 3) บทบาทหน้าที่ที่คาดหวังในการดูแลสุขภาพ ตลอดจนการป้องกันโรคและการบาดเจ็บของนักเรียนในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯของสถานีนอนามัย
- **เจ้าหน้าที่สถานีนอนามัย** คาดหวังว่า ในอนาคตสถานีนอนามัยมีบทบาทในการดูแลสุขภาพของนักเรียนในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ดังต่อไปนี้
 - ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรคและความเสี่ยงจากการทำงานมากกว่าการรักษาพยาบาล
 - ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้อง ในการประเมินปัญหาจากการทำงานในแต่ละแผนก และมีการอภิปรายปัญหาและวางแผนการเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพร่วมกัน
 - สร้างทีม อสม.ประจำแผนก เพื่อส่งเสริมความปลอดภัยในการทำงาน
 - จัดทำโปรแกรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้นสำหรับนักเรียนเข้าใหม่ เน้นอาชีพ สุขศึกษา การป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพ
 - พัฒนาการเก็บข้อมูล เกี่ยวกับโรคและการบาดเจ็บจากการทำงาน และการเฝ้าระวังโรค
 - **แพทย์** คาดหวังว่าในอนาคต สถานีนอนามัยมีบทบาทในการดูแลสุขภาพของนักเรียนในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ดังต่อไปนี้
 - จัดให้มีการอบรม เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากการทำงานในแต่ละประเภทสำหรับนักเรียนใหม่
 - การเยี่ยมแต่ละแผนกการทำงาน การบันทึกข้อมูลว่า แต่ละแผนกนั้นมีปัญหาสุขภาพแตกต่างกันอย่างไร ทั้งปัญหาสุขภาพและอุบัติเหตุ
 - การควบคุมความปลอดภัยในงานที่มีความเสี่ยง

- **ครูฝึก** คาดหวังว่าในอนาคต สถานีนอนามัยมีบทบาทในการดูแลสุขภาพของนักเรียนในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ดังต่อไปนี้
 - การรักษาโรคประจำตัว เช่น เบาหวาน ภูมิแพ้
 - การจัดให้มีผู้ยาสามัญประจำบ้านในแต่ละแผนก
 - จัดให้มีการตรวจสุขภาพประจำปีตามความเสี่ยง
 - มีการทำประวัตินักเรียนใหม่ โดยเฉพาะโรคประจำตัวและโรคติดต่อ
 - การให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน และการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลที่เหมาะสม และการจัดให้มีอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลที่มีประสิทธิภาพ
 - การจัดให้มีการจัดเก็บ และวิเคราะห์สถิติการเจ็บป่วยของผู้ปฏิบัติงาน ทั้งอุบัติเหตุและเจ็บป่วยธรรมดา และแจ้งให้แต่ละแผนกรทราบ
 - จัดให้มีข้อมูลสารเคมีทุกอย่างที่ใช้ การให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในแต่ละแผนก อันตรายจากสารเคมีแต่ละแผนก
 - มีการบรรยายความรู้เกี่ยวกับโรคทั่วไป หรืออย่างกรณีมีการระบาด เช่น โรคไข้หวัดนก เชิญผู้เชี่ยวชาญภายนอกมาบรรยายบ้างเป็นครั้งคราว
 - **ผู้รับบริการ** คาดหวังว่าในอนาคต สถานีนอนามัยมีบทบาทในการดูแลสุขภาพของนักเรียนในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ ดังต่อไปนี้
 - ปรับปรุงคุณภาพการรักษาพยาบาลโดยเฉพาะเรื่องคุณภาพของยา
 - การประชาสัมพันธ์การให้บริการ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับวันที่แพทย์ออกตรวจ
 - ปรับปรุงความรวดเร็วในการประสานงาน เรื่องสิทธิการรักษาพยาบาล เช่น การจัดทำบัตรทอง
 - จัดยาสามัญประจำบ้าน มีพลาสเตอร์ปิดแผลเป็นตู้เล็กๆไว้ทุกแผนก
 - ประเมินและให้ความรู้เรื่องโรคติดต่อป้องกันอันตรายจากงาน ทุก 6 เดือน ทั้งคนเก่าและคนใหม่
- 4) ความพร้อมของสถานีนอนามัย ในการดูแลสุขภาพ ตลอดจนการป้องกันโรคและการบาดเจ็บของนักเรียนในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯของสถานีนอนามัย
- **เจ้าหน้าที่สถานีนอนามัย** ประเมินตนเองว่ามีความพร้อมในด้าน
 - การดูแลเบื้องต้น สำหรับการแก้ไขปัญหาสุขภาพที่ไม่รุนแรง
 - การวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการทำงานในแต่ละแผนกและการเฝ้าระวัง โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดจากการสัมผัสสารเคมี

- เวลาในการดำเนินงาน เนื่องจากมีภาระงานอื่นๆ
 - แพทย์ ประเมินว่า เจ้าหน้าที่สถานีนอนามัยมีความพร้อมในด้าน
 - ความกระตือรือร้น ความสนใจใฝ่รู้เกี่ยวกับอันตรายจากการทำงาน
 - กำลังคน
- 5) ปัจจัยที่สนับสนุนให้สถานีนอนามัย สามารถให้บริการดูแลสุขภาพ ตลอดจนการป้องกันโรค และการบาดเจ็บของนักเรียนในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ
- เจ้าหน้าที่สถานีนอนามัย มีความคิดเห็นว่า ปัจจัยที่จะสนับสนุนการให้บริการดูแลสุขภาพของสถานีนอนามัยได้แก่
 - นักเรียนของศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯมีความรู้ ทักษะ และความตระหนักใน การทำงานอย่างถูกต้อง
 - การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ตั้งแต่ระดับบริหารและระดับปฏิบัติ โดยเฉพาะครู ฝึก และผู้ช่วยครู ซึ่งต้องมีความตระหนักถึงอันตรายจากการทำงาน
 - การวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันในแต่ละแผนก เพื่อที่จะวางแผนในการเฝ้าระวัง ปัญหาสุขภาพ และหามาตรการความปลอดภัยในการทำงานร่วมกัน โดยมี ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวอนามัยให้คำปรึกษาในเชิงวิชาการ โดยการแก้ไข ปัญหาต้องประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีการทำงานจริง และ ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนทราบโดยเฉพาะนักเรียนที่เข้าใหม่ในแต่ละรุ่น
 - แพทย์ มีความคิดเห็นว่า ปัจจัยที่สนับสนุนให้บริการดูแลสุขภาพของสถานีนอนามัย ได้แก่
 - จัดอบรมให้เจ้าหน้าที่สถานีนอนามัยมีความรู้ในบางส่วน
 - การจัดให้มีแบบฟอร์มเฝ้าระวังอย่างดีให้กรอกข้อมูล
 - นโยบายที่ชัดเจนของกระทรวงสาธารณสุขด้านอาชีวอนามัย โดยเฉพาะใน พื้นที่ที่มีโรงงานจำนวนมาก
 - ครูฝึก มีความคิดเห็นว่า ปัจจัยที่จะสนับสนุนการให้บริการดูแลสุขภาพของสถานีนอนามัยได้แก่
 - ยาและเวชภัณฑ์
 - กำลังคน

2. การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาการจั้ดบริการอาชีวอนามัยในสถาน บริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ

การทบทวนวรรณกรรม เกี่ยวกับการพัฒนาการจั้ดบริการอาชีวอนามัยในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์มาตรฐานและแนวทางการจั้ดบริการอาชีวอนามัยในสถานบริการระดับปฐมภูมิที่ได้มีการศึกษาหรือเสนอแนะไว้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการจั้ดบริการอาชีวอนามัยของสถานอนามัยในศูนย์ศิลปาชีพบางไทรฯ อย่างไรก็ตามจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งจากในและต่างประเทศพบว่า รายงานและการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจั้ดบริการอาชีวอนามัยในสถานบริการระดับปฐมภูมิ มีอยู่น้อยมาก โดยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในต่างประเทศ ซึ่งอาจให้ความหมายของสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ และบทบาทของบุคลากรด้านสุขภาพในการจั้ดบริการในบริบทที่แตกต่างกันจากระบบบริการด้านสุขภาพของสังคมไทย ผลจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาการจั้ดบริการอาชีวอนามัยในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิได้นำเสนอเป็น 2 ประเด็นดังนี้

1. การจั้ดบริการอาชีวอนามัยในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ

Herbert และคณะ (1997) ได้เสนอแนะว่า การจั้ดบริการอาชีวอนามัยในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิควรประกอบด้วย

1) การป้องกันระดับปฐมภูมิเพื่อลดการเจ็บป่วยและการบาดเจ็บ ได้แก่

- การรายงานโรคและการบาดเจ็บให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น นายจ้าง คณะกรรมการความปลอดภัย คณะกรรมการกองทุนเงินทดแทนทราบ
- การประเมินสิ่งคุกคามสุขภาพในที่ทำงาน และการให้คำแนะนำในการปรับปรุงสถานที่ทำงานให้เกิดความปลอดภัย

2) การป้องกันระดับทุติยภูมิเพื่อลดความพิการ ได้แก่

- การวินิจฉัยโรคเบื้องต้น และการให้การรักษาก่อนที่จะมีความเสี่ยงต่อความพิการ
- การประสานงานการจั้ดบริการอาชีวอนามัยระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น แพทย์ นายจ้าง ลูกจ้าง และคณะกรรมการกองทุนเงินทดแทนตั้งแต่ระยะเริ่มต้น เพื่อลดความรุนแรงของการบาดเจ็บและความเสี่ยงต่อความพิการ
- สื่อสารกับนายจ้าง และเจ้าหน้าที่ความปลอดภัย เพื่อปรับหน้าที่การทำงานให้สอดคล้องกับความสามารถ และข้อจำกัดในการทำงาน
- วางแผนการรักษา และการกลับเข้าทำงานของผู้ป่วยร่วมกัน ระหว่างนายจ้าง ลูกจ้าง และเจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพ

- ขอคำปรึกษาหรือส่งต่อผู้เชี่ยวชาญ ในกรณีที่มีปัญหาในการให้บริการ เช่น ปัญหาในการวินิจฉัยโรค การรักษาไม่ได้ผล หรือไม่สามารถกลับไปทำงานได้
- ประเมินสถานที่ทำงาน และให้คำแนะนำในการปรับปรุงสถานที่ทำงานให้มีความปลอดภัยต่อการกลับเข้าทำงานของผู้ป่วย

Health Development Agency (2002) ได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กระบวนการ และสิ่งที่เอื้ออำนวยให้มีการให้การดูแลสุขภาพในสถานที่ทำงาน โดยสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ ผลการศึกษาให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพในสถานที่ทำงานโดยสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิดังนี้ 1) ผู้ให้บริการควรเข้าใจบทบาทของการให้บริการอย่างชัดเจน 2) สร้างการมีส่วนร่วมของนายจ้าง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์กร 4) ดำเนินงานที่สอดคล้องกับความต้องการของนายจ้างและพนักงาน 5) โครงการที่จะดำเนินงาน ต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร และบูรณาการกับวัฒนธรรมและนโยบายขององค์กร 6) มีการประเมินกระบวนการและผลลัพธ์ โดยควรมีการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะใหม่ๆ ในการให้การดูแลด้านสุขภาพในสถานที่ทำงานให้กับเจ้าหน้าที่ของสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิอย่างต่อเนื่อง

Harrison & Harrison (2002) ใช้การวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวาง เพื่อศึกษาความต้องการในการจัดบริการอาชีวอนามัยของสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ ผลการศึกษาพบว่า มีความต้องการและความเป็นไปได้ในการจัดบริการอาชีวอนามัยในสถานบริการระดับปฐมภูมิ โดยในการพัฒนาการจัดบริการในช่วงแรกผู้ให้บริการ ควรต้องดำเนินงานในด้านการจัดบริการอาชีวอนามัยควบคู่ไปกับการรักษาพยาบาลทั่วไปก่อน

World Health Organization (2002) ได้จัดทำคู่มือสำหรับฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ เกี่ยวกับงานอาชีวอนามัยขึ้น โดยเนื้อหาในคู่มือการอบรมคาดหวังให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในสถานบริการระดับปฐมภูมิ สามารถจัดบริการอาชีวอนามัยดังต่อไปนี้ 1) ระบุสิ่งคุกคามในสถานที่ทำงาน 2) ค้นหาปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในระดับเริ่มต้น 3) ให้อาชีวสุขศึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรคและการบาดเจ็บ 4) ให้การปฐมพยาบาลและรักษาโรคเบื้องต้น 5) จัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อการเฝ้าระวัง

คณะทำงานพัฒนางานอาชีวอนามัย สำนักพัฒนาเครือข่ายบริการสุขภาพ ภายใต้โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (2545) ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานอาชีวอนามัยของสถานอนามัยดังนี้

- จัดทำแผนอาชีวอนามัยระดับตำบล
- จัดทำแผนที่ที่ตั้งโรงงานและวิสาหกิจชุมชนในชุมชนที่รับผิดชอบ
- สำรวจสถานประกอบการ โดยใช้แบบสำรวจและให้คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุง

- เป็นศูนย์สารสนเทศอาชีวอนามัยทุกกลุ่มอาชีพในตำบล
- จัดทำ Folder ฐานข้อมูล ข้อมูลพื้นฐานในพื้นที่ที่รับผิดชอบ
- ให้บริการส่งเสริมสุขภาพ และเฝ้าระวังโรคจากผู้ประกอบอาชีพในพื้นที่ที่รับผิดชอบ
- รายงานผลการปฏิบัติงานอาชีวอนามัย
- รายงานโรคและการเจ็บป่วยจากการทำงานในแบบรายงาน รง. 506
- ดำเนินงานอาชีวอนามัยครอบคลุมทุกกลุ่มอาชีพ รวมทั้งภาคเกษตรกรรม บริการ และ อุตสาหกรรม
- ให้อาชีวศึกษาและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
- ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานอาชีวอนามัยตามกลวิธีสาธารณสุขมูลฐาน
- การปฐมพยาบาลและให้บริการด้านสุขภาพแก่ผู้ประกอบอาชีพ
- ส่งต่อผู้ป่วยในกรณีที่ต้องรับการวินิจฉัยโรคจากการประกอบอาชีพและบาดเจ็บจากการทำงาน เพื่อพบแพทย์เฉพาะทางตามขั้นตอน
- สนับสนุนการดำเนินงาน และนิเทศงานอาชีวอนามัยระดับตำบล

2. แนวทางในการพัฒนาการจัดบริการอาชีวอนามัยในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ

Koh & Chia (1994) ได้ทบทวนข้อมูลการใช้บริการด้านสุขภาพ และประสบการณ์การให้บริการสุขภาพระดับปฐมภูมิแก่ประชากรวัยแรงงานในประเทศสิงคโปร์ และพบว่ามีผู้ประสบปัญหาการเจ็บป่วยจากการทำงานจำนวนมาก และมีระดับการเจ็บป่วยที่แตกต่างกัน และให้ข้อเสนอแนะจากการศึกษาว่า ควรมีการพัฒนาการจัดบริการอาชีวอนามัยในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิโดย 1) ปรับปรุงการฝึกอบรมด้านอาชีวอนามัยให้กับผู้ปฏิบัติงานในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ 2) จัดให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวอนามัยในการให้คำปรึกษา และ 3) สร้างความตระหนักให้กับผู้ปฏิบัติงานในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิถึงแหล่งประโยชน์ที่สามารถส่งต่อผู้ป่วยได้ในกรณีที่ต้องการ

Health Development Agency (2002) ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ของสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ ในการให้การดูแลด้านสุขภาพในสถานที่ทำงานว่า ควรมีการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะใหม่ๆ ในการดูแลด้านสุขภาพในสถานที่ทำงานให้กับเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง และควรจัดให้มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำงานและเรียนรู้ร่วมกันในพื้นที่เป็นระยะ

Health and Safety Laboratory (2004) ใช้การวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาปัญหาของการจัดบริการอาชีวอนามัยในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ ผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ของสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิในระยะ

สั้น และระยะยาวดังนี้ ระยะสั้น 1) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับระบบการส่งต่อและการเข้าถึงผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวอนามัย 2) พัฒนาแบบคัดกรองปัญหาสุขภาพจากการทำงานอย่างง่ายเพื่อค้นหาผู้ป่วย 3) จัดให้มีการบันทึกประวัติการทำงานในแฟ้มประวัติผู้ป่วยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน 4) ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานอาชีวอนามัยผ่านทางอินเทอร์เน็ต และเครือข่ายสนับสนุนในพื้นที่ 5) จัดให้มีแหล่งประโยชน์ทั้งในส่วนของผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวอนามัย และการพัฒนาวิชาการของเครือข่ายวิชาชีพ ระยะยาว ควรจัดให้มีการปรับปรุงหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนสำหรับเจ้าหน้าที่ของสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิให้มีเรื่องของการจัดบริการอาชีวอนามัยในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ

3. หลักสูตรการฝึกอบรมการจัดบริการอาชีวอนามัยสำหรับเจ้าหน้าที่สถานอนามัย หลักการและเหตุผล

ผลจากการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจของประเทศ หลังภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ส่งผลให้รูปแบบของการจ้างงานเปลี่ยนแปลงไป จำนวนผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการขนาดใหญ่น้อยลง ในขณะที่อุตสาหกรรมขนาดกลาง ขนาดเล็ก แรงงานนอกระบบ ผู้รับงานไปทำที่บ้านมีเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้นโยบายของรัฐบาลในการสร้างความเข้มแข็งของผลิตภัณฑ์ชุมชนในทุกตำบล ก็ส่งผลให้มีกลุ่มศิลปหัตถกรรมและกลุ่มการผลิต กระจายทั่วไปในชุมชน ขณะที่แรงงานในชุมชนช่วยเพิ่มผลผลิต เพิ่มรายได้ทั้งในครอบครัวและระดับประเทศ สภาพการทำงานทางกลุ่มแรงงานในชุมชน มีลักษณะเสี่ยงที่อาจส่งผลต่ออุบัติเหตุในการทำงาน การเจ็บป่วย และโรคจากการทำงาน ที่ต้องการดูแลและเฝ้าระวังจากเจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพ

สถานอนามัย เป็นหน่วยงานสาธารณสุขระดับปฐมภูมิ ที่มีบทบาทในการจัดบริการด้านสาธารณสุขในระดับตำบล ที่ครอบคลุมทั้งด้านการรักษาพยาบาล การควบคุมป้องกัน การส่งเสริม และการฟื้นฟูสุขภาพ เพื่อให้การจัดบริการของสถานอนามัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านลักษณะการทำงานในชุมชน และตอบสนองต่อปัญหาสุขภาพ และความต้องการของผู้ประกอบอาชีพ เจ้าหน้าที่สถานอนามัย จึงควรได้รับการเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ในการจัดบริการอาชีวอนามัยให้กับกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพในชุมชน เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสภาพการทำงานและความต้องการด้านสุขภาพในพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลที่คนทำงานทุกกลุ่มอาชีพมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานที่สถานอนามัย ให้มีความรู้ความสามารถในการประเมินอันตรายด้านสุขภาพ และปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพอนามัย ที่อาจจะเกิดขึ้นจากลักษณะงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และสามารถนำข้อมูลมาใช้วางแผนการให้บริการอาชีวอนามัยได้

ครอบคลุมและต่อเนื่อง ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การควบคุมป้องกันโรค การสร้างเสริมสุขภาพ การรักษาโรค และการฟื้นฟูสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์เฉพาะ ผู้ผ่านการอบรมจะสามารถ

1. อธิบายสถานการณ์ปัญหาและแผนงานอาชีวอนามัยของพื้นที่ได้
2. ประเมินปัญหาและอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากลักษณะงาน ขั้นตอนการทำงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงานได้
3. ให้บริการส่งเสริมสุขภาพ ควบคุมป้องกันโรค และเฝ้าระวังโรคจากการประกอบอาชีพในพื้นที่รับผิดชอบได้
4. ให้การดูแลรักษาพยาบาลเบื้องต้นและส่งต่อผู้ป่วย เพื่อการรักษาพยาบาลที่ต่อเนื่องตามขั้นตอนในการที่ตรงกับกรณีวินิจฉัยโรคจากการทำงาน
5. ให้ความรู้และให้คำปรึกษาด้านสุขภาพแก่ผู้ประกอบการอาชีพได้
6. สามารถวางแผนการดำเนินงาน และประเมินผลการจัดบริการอาชีวอนามัยได้อย่างเหมาะสม
7. ประสานงานและทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วยเนื้อหา 10 หัวข้อ ดังนี้

1. สถานการณ์ปัญหาและแผนงานอาชีวอนามัยของพื้นที่	3 ชั่วโมง
2. โรคจากการประกอบอาชีพและการเฝ้าระวัง	3 ชั่วโมง
3. การประเมินอันตราย และปัญหาสุขภาพจากการทำงาน	6 ชั่วโมง
4. กฎหมายที่เกี่ยวข้องในงานอาชีวอนามัย	1.5 ชั่วโมง
5. หลักความปลอดภัยในการทำงาน	1.5 ชั่วโมง
6. การดูแลสุขภาพผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรรม	3 ชั่วโมง
7. การจัดบริการอาชีวอนามัยแบบองค์รวมและบูรณาการ	3 ชั่วโมง
8. การดูแลสุขภาพเจ้าหน้าที่สาธารณสุขใน PCU	-
9. การดูแลสุขภาพผู้ประกอบการอาชีพอุตสาหกรรมขนาดย่อม และแรงงานในชุมชน	-
10. การวางแผนและการประเมินผลการจัดบริการอาชีวอนามัยในหน่วยบริการ	3 ชั่วโมง

การจัดการเรียนการสอน

ภาคทฤษฎี บรรยาย เอกสารประกอบการสอน คู่มือ

ภาคปฏิบัติ การสำรวจสถานประกอบการ ประชุมกลุ่ม

การประเมินผลการเรียนรู้

ภาคทฤษฎี 60 คะแนน ผู้อบรมจะต้องเข้าเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียน มีคะแนนทดสอบความรู้ผ่านไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60

ภาคปฏิบัติ 40 คะแนน ผู้เข้าอบรมจะต้องมีคะแนนกลุ่มไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70

รายละเอียดของเนื้อหา

1. สถานการณ์ปัญหา และแผนงานอาชีพอนามัยของพื้นที่ (3 ชั่วโมง)

เนื้อหา

สถานการณ์ด้านการบาดเจ็บ และการเจ็บป่วยจากการทำงานของผู้ประกอบการอาชีพกลุ่มต่างๆ นโยบายและแผนงานอาชีพอนามัยของพื้นที่ โครงสร้างการให้บริการอาชีพอนามัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บทบาทของสถานอนามัยในการให้บริการอาชีพอนามัย

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถ

1. ระบุสถานการณ์ปัญหา ความต้องการบริการอาชีพอนามัยของพื้นที่ได้
2. สรุปสาระสำคัญของนโยบายและแผนงานอาชีพอนามัยตามแผนพัฒนาสาธารณสุขได้
3. ระบุหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการอาชีพอนามัย และอธิบายโครงสร้างการให้บริการอาชีพอนามัยของพื้นที่ได้
4. ระบุบทบาทของสถานอนามัยในการให้บริการอาชีพอนามัยได้

การจัดการเรียนการสอน

1. บรรยาย
2. อภิปราย
3. ศึกษาด้วยตนเอง

การประเมินผล

การซักถามในชั้นเรียน ทดสอบก่อนและหลังอบรม

2. โรคจากการประกอบอาชีพและการเฝ้าระวัง (3 ชั่วโมง)

เนื้อหา

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโรคจากการประกอบอาชีพ และโรคที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการทำงาน ปัญหาสุขภาพ อาการและอาการแสดงที่ผิดปกติที่พบบ่อยในผู้ใหญ่วัยทำงาน การซักประวัติ และการประเมินปัญหาสุขภาพจากการทำงาน การวินิจฉัยเบื้องต้น การให้การรักษายาบาลเบื้องต้น การรายงานโรค และการเจ็บป่วยจากการทำงาน การเฝ้าระวังโรคจากการประกอบอาชีพในชุมชน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถ

1. อธิบายเกี่ยวกับโรคจากการประกอบอาชีพ และโรคที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการทำงานที่พบบ่อยได้
2. ระบุวิธีการซักประวัติ และการประเมินปัญหาสุขภาพจากการทำงานได้
3. ระบุอาการที่สำคัญของโรค เพื่อการวินิจฉัยเบื้องต้นได้
4. ให้ข้อเสนอแนะการดูแลสุขภาพ และป้องกันโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อมได้
5. รายงานโรคและการเจ็บป่วยจากการทำงานได้
6. อธิบายวิธีการเฝ้าระวังโรคจากการประกอบอาชีพในชุมชนได้

การจัดการเรียนการสอน

1. บรรยาย
2. อภิปราย
3. ศึกษาด้วยตนเอง

การประเมินผล

การซักถามในชั้นเรียน ทดสอบก่อนและหลังอบรม

3. การประเมินอันตราย และปัญหาสุขภาพจากการทำงาน (6 ชั่วโมง)

เนื้อหา

สิ่งคุกคามสุขภาพในการทำงาน การวิเคราะห์งานและความปลอดภัย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีวอนามัย การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงาน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าฝึกอบรมสามารถ

1. ระบุสิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงานได้
2. วิเคราะห์งานและความปลอดภัยของการทำงานแต่ละประเภทในชุมชน
3. ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานได้
4. อธิบายค่ามาตรฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และค่ามาตรฐานทางชีวภาพได้

การจัดการเรียนการสอน

1. บรรยาย
2. อภิปราย
3. ศึกษาด้วยตนเอง
4. ฝึกปฏิบัติการวิเคราะห์งานและความปลอดภัย

การประเมินผล

1. การซักถามในชั้นเรียน
2. ผลการฝึกปฏิบัติงาน

4. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีพอนามัยและสิ่งแวดล้อม (1.5 ชั่วโมง)

เนื้อหา

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีพอนามัย สาระสำคัญที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขควรทราบ บทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการให้คำปรึกษาแนะนำแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่น และการปฏิบัติงานในฐานะเจ้าพนักงานสาธารณสุขตามกฎหมาย

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าฝึกการอบรมสามารถ

1. ระบุมกฎหมายที่สำคัญเกี่ยวข้องกับงานอาชีพอนามัยได้
2. อธิบายถึงสาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีพอนามัยได้
3. วิเคราะห์ประเด็นปัญหาตามกฎหมาย และเสนอแนะแนวทางแก้ไข

การจัดการเรียนการสอน

1. บรรยาย
2. ศึกษาด้วยตนเอง

การประเมินผล

การซักถามในชั้นเรียน ทดสอบก่อนและหลังการอบรม

5. หลักความปลอดภัยในการทำงาน (1.5 ชั่วโมง)

เนื้อหา

สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน หลักในการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน เทคนิคด้านความปลอดภัยในการทำงาน อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล และหลักการเลือกใช้ที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอันตรายของงาน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถ

1. อธิบายหลักการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานได้อย่างถูกต้อง
2. ระบุมเทคนิคด้านความปลอดภัยในการทำงานได้อย่างถูกต้อง
3. เลือกใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอันตรายของงาน

การจัดการเรียนการสอน

1. บรรยาย
2. ศึกษาด้วยตนเอง

การประเมินผล

การซักถามในชั้นเรียน ทดสอบก่อนและหลังอบรม

6. การดูแลสุขภาพผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกร (3 ชั่วโมง)

เนื้อหา

สิ่งคุกคามสุขภาพจากการประกอบอาชีพเกษตรกร การจัดการสารเคมีทางการเกษตร การตรวจคัดกรองสุขภาพ การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การส่งต่อ การเฝ้าระวังสุขภาพโดยเกษตรกร และโดยเจ้าหน้าที่สถานีนอมาัย การจัดเก็บข้อมูลที่สำคัญในการจัดบริการภาคเกษตร

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถ

1. อธิบายสิ่งคุกคามสุขภาพจากการประกอบอาชีพเกษตรกร
2. ระบุวิธีการใช้สารเคมีทางการเกษตร
3. อธิบายวิธีการตรวจคัดกรอง และการปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้แก่ผู้สัมผัสสารกำจัดศัตรูพืช
4. อธิบายวิธีการเฝ้าระวังสุขภาพของเกษตรกรด้วยตนเอง และโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
5. ระบุวิธีการจัดเก็บข้อมูลที่สำคัญในการจัดบริการภาคเกษตรได้

การจัดการเรียนการสอน

1. บรรยาย
2. อภิปราย
3. ศึกษาด้วยตนเอง
4. กิจกรรมกลุ่ม

การประเมินผล

การซักถามในชั้นเรียน และทดสอบก่อนและหลังอบรม

7. การจัดบริการอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมแบบองค์รวมและบูรณาการ

เนื้อหา

การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค และการรักษาพยาบาลเบื้องต้น การส่งต่อและการฟื้นฟูสุขภาพผู้ประกอบการอาชีพ แนวคิดการจัดบริการอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในสถานีนอมาัย แบบองค์รวมและบูรณาการ

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถ

1. อธิบายวิธีการส่งเสริมสุขภาพผู้ประกอบการอาชีพ
2. อธิบายวิธีการป้องกันโรคจากการประกอบอาชีพที่พบบ่อยๆ
3. ระบุหลักการรักษายาบาลขั้นต้นของโรคจากการประกอบอาชีพที่พบบ่อย
4. ระบุแนวทางการส่งต่อผู้ป่วยตามขั้นตอน เพื่อการวินิจฉัยโรคจากการประกอบอาชีพที่เหมาะสม
5. อธิบายวิธีการฟื้นฟูสภาพกาย หลังการประสบอันตรายและการเจ็บป่วยของผู้ประกอบการอาชีพได้

การจัดการเรียนการสอน

1. บรรยาย
2. อภิปราย
3. ศึกษาด้วยตนเอง

การประเมินผล

การซักถามในชั้นเรียน และทดสอบก่อนและหลังอบรม

8. การดูแลสุขภาพผู้ประกอบการอาชีพในอุตสาหกรรมขนาดย่อมและแรงงานในชุมชน

เนื้อหา

อันตรายที่มีผลกระทบต่อสุขภาพจากการทำงานในกลุ่มอุตสาหกรรมขนาดย่อม และแรงงานในชุมชน รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพ ควบคุมป้องกันอันตรายจากการทำงาน รูปแบบการจัดบริการอาชีวอนามัยเชิงรุกและเชิงรับให้กับกลุ่มเสี่ยง

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถ

1. อธิบายอันตรายที่มีผลกระทบต่อสุขภาพจากการทำงาน
2. ระบุแนวทางการส่งเสริมสุขภาพ ควบคุมป้องกันอันตรายจากการทำงานของกลุ่มเสี่ยงได้
3. อธิบายรูปแบบการจัดบริการอาชีวอนามัยให้แก่กลุ่มเป้าหมายได้

การจัดการเรียนการสอน

ศึกษาด้วยตนเอง

การประเมินผล

การซักถามในชั้นเรียน และทดสอบก่อนและหลังเรียน